

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
LUONNONVARA- JA YMPÄRISTÖALA

HEVOSKUNTOUSKESKUKSET SUOMESSA

TEKIJÄ: Heidi Lääveri

Koulutusala Luonnonvara- ja ympäristöala			
Koulutusohjelma Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma			
Työn tekijä(t) Heidi Lääveri			
Työn nimi Hevoskuntoutuskeskukset Suomessa			
Päiväys	21.4.2016	Sivumäärä/Liitteet	50/2
Ohjaaja(t) Pirjo Suhonen, Katriina Pylkkänen			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Packalén, Susanna. Yrittäjä. Jokimaan hevoskuntoutus.			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Hevoskuntoutuskeskukset ovat yrityksiä, jotka tarjoavat hevosten kuntoutus- ja hyvinvointipalveluita. Suomeen ensimmäinen hevoskuntoutuskeskus perustettiin vuonna 2010, joten ala on vielä varsin uusi Suomessa. Tämä opinnäytetyö on selvitystyö Suomessa toimivista hevoskuntoutuskeskuksista. Työssä selvitetään yritysten määrää, sijaintia ja toimintaperiaatteita. Opinnäytetyössä perehdytään hevoskuntoutuskeskusten tarjoamiin palveluihin ja siihen on koottu tietoa tarjottavista hoitomuodoista. Lisäksi työhön koottiin tietoa hevoskuntoutusyrittäjien kokemuksesta ja koulutuksesta, sekä kartoitettiin hevoskuntoutuskeskusten asemaa ulkomailla.</p> <p>Tiedonhankintaan käytettiin kirjallisuutta, internetlähteitä ja yritysvierailuilla tehtyjä haastatteluita. Vierarailukohteina olivat neljä eri hevoskuntoutuskeskusta eri puolilla Suomea. Vierailuilla yrittäjiä haastateltiin lomakkeen pohjalta. Lisäksi haastateltiin yhtä hevoskuntoutuskeskuksen asiakasta tapaustutkimuksena. Tapaustutkimuksen kautta työssä tuodaan esille myös asiakkaan näkökulmaa.</p> <p>Hevoskuntoutuskeskukset tarjoavat hyvin monenlaisia palveluita. Ne keskittyvät enimmäkseen laitekuntoutukseen eli hevosten kuntoutukseen erilaisten laitteiden avulla. Kuntoutuksessa käytettäviä laitteita ovat esimerkiksi laser, kävelymatto, vesikävelymatto, hevosten spa ja solarium. Kävelymattoa ja vesikävelymattoa käytetään esimerkiksi hevosten jännevammojen kuntoutuksessa ja lihashuollossa. Hevosten spa:ssa kylmä, poreileva suolavesi hoitaa erilaisia hevosten alaraajojen vammoja. Laserhoidoilla edistetään muun muassa jänne- ja lihavammojen paranemista. Solariumissa hevonen saa nauttia infrapuna- ja/tai ultraviolettisäteilyä. Solariumin avulla lievitetään muun muassa lihaskipuja, vetristetään kireytyneitä lihaksia ja lisätään hevosen yleistä hyvinvointia. Joissakin hevoskuntoutuskeskuksissa oli myös hevosille rakennettu suolahuone. Suolahuoneessa hevonen hengittää hienojakoista suolapölyä, joka auttaa esimerkiksi hengitysteiden limaisuuden vähentämiseen. Lisäksi hevoskuntoutuskeskukset tarjoavat hevosille muun muassa hierontaa, fysioterapiaa, kengitys- ajo- ja ratsastuspalveluita. Myös hevosten hammashoidot ja eläinlääkäripalvelut ovat saatavissa yritysten yhteistyökumppaneiden ansiosta.</p> <p>Työssä käsitellään vain sellaisia yrityksiä, joiden päätoimena on kuntoutuspalveluiden tarjonta. Suomessa hevoskuntoutuskeskuksia oli vuonna 2015 vain puolen kymmentä. Yritysten määrä voinee tulevaisuudessa kuitenkin kasvaa. Ulkomailla ja etenkin Keski-Euroopassa hevoskuntoutuskeskuksia on varsin runsaasti. Hevoskuntoutuskeskusten toiminta perustuu joko täysihoidokuntoutukseen tai päivätoimintaan. Täysihoidokuntoutuksessa hevonen tulee yrityksen talliin asumaan ja se saa täysihoidon lisäksi sopimuksen mukaisia kuntoutushoitoja. Päivätoiminnassa omistaja tuo hevosensa yritykselle hoidettavaksi esimerkiksi laserhoitoa varten ja hoidon päätyttyä hevonen palaa kotitalliinsa. Hevoskuntoutuskeskusten yrittäjien koulutustausta oli vaihteleva, mutta kaikilla haastatelluilla yrittäjillä oli rautainen kokemus hevosista.</p>			
Avainsanat Hevonen, kuntoutus, fysioterapia, hieronta, laserhoito, vesikävelytys, suolahuone, solarium,			

Field of Study Natural Resources and the Environment			
Degree Programme Degree Program in Agriculture and Rural Development			
Author(s) Heidi Lääveri			
Title of Thesis Equine rehabilitation centres in Finland			
Date	21.4.2016	Pages/Appendices	50/2
Supervisor(s) Pirjo Suhonen, Katriina Pykkänen			
Client Organisation /Partners Packalén, Susanna. Entrepreneur, Jokimaa Equine Rehabilitation			
<p>Abstract</p> <p>Equine rehabilitation centres are companies which provide rehabilitation and wellness services for horses. The first equine rehabilitation centre in Finland was established in 2010, so this line of business is still quite new in Finland. This thesis contains the study about Finnish equine rehabilitation centres. During this thesis project there was found out how many enterprises there are in this field, where they are located and how they operate. This thesis focuses on the services offered by equine rehabilitation centers, and also, information about the type of care they provide was collected. In addition, there was acquired knowledge on the experiences and training of equine rehabilitation centre entrepreneurs. There was also searched information on the role of this business abroad.</p> <p>There was used literature, internet sources and interviews, which were done on company visits, to acquire knowledge as source material for this thesis. There was four company visits during this project, in different equine rehabilitation centres in different parts of Finland. On company visits, there were used pre-made questionnaire forms to interview the equine rehabilitation entrepreneurs. In addition, one of the equine rehabilitation centres' customer was interviewed as a case study. Case study brings the customer's perspective to the thesis.</p> <p>Equine rehabilitation centres offer a wide range of services. They focus mostly on rehabilitation of horses by using various devices. Devices which they use are for example laser, treadmill, water treadmill, horse spa and solarium. Treadmill and water treadmill are used for example for rehabilitation of horses' tendon injuries and muscle maintenance. In horse spa cold, effervescent saltwater treats a variety of injuries to the lower limbs. Laser treatment promotes among other things the healing of tendon and muscle injuries. In solarium horses can enjoy infrared and ultraviolet radiation. Solarium can be used to ease muscle pain, release tensed muscles and to increase the general well-being. Some equine rehabilitation centres also have salt rooms for horses. In the salt room horse breathes fine salt dust, which for example helps to reduce the amount of mucus in respiratory tract. In addition horse rehabilitation centres offer horse massage, physiotherapy, shoeing driving and riding services. Also the dental care of horses and veterinary services are available thanks to the business partners of the companies.</p> <p>In this work I studied only those companies whose principal business is the provision of rehabilitation services. There were only half a dozen of horse rehabilitation centres in Finland in 2015. The amount of companies could increase in the future. There are quite many equine rehabilitation centres abroad and especially in Central Europe. Activities at equine rehabilitation centers are based on either full board rehabilitation or daytime activities. On full board rehabilitation horse comes to live in the company's stable and gets besides full board- also rehabilitation treatments according the contract. On daytime activities the horse's owner brings the horse to the centre for example to get a laser treatment and after the treatment horse returns to its home stable. Entrepreneurs of the equine rehabilitation centers had varied educational background, but all the entrepreneurs that I interviewed had solid experience from horses.</p>			
Keywords Equine, horse, rehabilitation, physiotherapy, massage, laser-treatment, water treadmill, salt room, solarium			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	HEVOSEN KUNTOUTTAMINEN	7
2.1	Vammojen paraneminen.....	8
2.2	Kuntoutusmenetelmät	9
3	HEVOSKUNTOUTUSKESKUKSET SUOMESSA JA ULKOMAILLA	9
3.1	Määrä ja sijainti Suomessa	10
3.2	Yritykset muualla maailmassa	11
4	HEVOSKUNTOUTUSKESKUSTEN TOIMINTA	12
4.1	Toimintaperiaatteet.....	12
4.2	Kuntoutuskeskusyrittäjät	13
4.3	Mitä hevostuntoutusyrittäjältä vaaditaan	14
4.4	Kuntoutuskeskusten yhteistyökumppanit	15
5	KUNTOUTUSKESKUSTEN TARJOAMAT PALVELUT	16
5.1	Hieronta- ja fysioterapiapalvelut	18
5.2	Kävelymatot ja vesikävelymatot sekä uittaminen.....	20
5.3	Suolahuonehoidot	24
5.4	Solarium- ja saunahoidot.....	26
5.5	Laserhoidot	28
5.6	spa- kylmävesihoito eli niin kutsutut porealtaat	30
5.7	Muita hoitomenetelmiä	30
6	PALVELUIDEN HINTATASO.....	34
7	CASE: JOKIMAAN HEVOSKUNTOUTUKSEN ASIAKAS NOORA HIMANEN	36
7.1	Asiakkaan ja hevosten esittelyt	36
7.2	Käytettävät palvelut ja tavoitteet	37
7.3	Hoidoilla saadut tulokset	38
8	HEVOSKUNTOUTUSKESKUSTEN TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT	39
9	PÄÄTÄNTÖ.....	41
	LÄHTEET	43
	LIITE 1 LOMAKEPOHJA YRITTÄJIEN HAASTATTELUILLE	46
	LIITE 2. LOMAKEPOHJA TAPAUSTUTKIMUKSEN HAASTATTELUA VARTEN.....	50

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena ovat hevoskuntoutuskeskukset Suomessa. Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus hevosten kuntoutus- ja hyvinvointipalveluihin keskittyvistä yrityksistä. Kyseessä on varsin uusi yritysmuoto, sillä ensimmäinen hevoskuntoutusyritys Suomeen perustettiin vasta vuonna 2010 (Biskop, 2015). Tästä uudesta ja kehittyvästä hevoskuntoutuksen yritysmuodosta on siis paljon selvitettävää. Opinnäytetyöni tavoitteena on määritellä ja kuvata hevoskuntoutuskeskuksen toimintaa ja toiminnan laajuutta. Kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillisesti tutkimukseni pohjautuu kokonaisvaltaiselle tiedon hankinnalle ja aineistoa hankitaan todellisissa tilanteissa (Hirsjärvi ;Remes;& Sajavaara, 2012, s. 164).

Pääsin henkilökohtaisesti tutustumaan hevoskuntoutuskeskuksen toimintaan suorittaessani vuonna 2015 agrologiopintoihini kuuluvaa harjoittelujaksoa Jokimaan hevoskuntoutuksessa. Harjoittelujaksoni aikana ja sen jälkeen huomasin, että tieto tämän kaltaisista yrityksistä ei ollut levittäytynyt laajalle. Moni tapaamani henkilö kertoi, ettei ollut koskaan kuullutkaan hevosten kuntoutuskeskuksista. Opinnäytetyöohjaajan kanssa kehittyi sitä kautta idea kirjoittaa hevoskuntoutuskeskuksista opinnäytetyö. Työn avulla voidaan tietoa hevoskuntoutuskeskuksista saattaa laajemmin yleisön saataville.

Opinnäytetyöni teoriaosuudessa kerron ensin, mitä hevosen kuntouttaminen tarkoittaa. Avaan työssäni syitä, miksi hevonen saattaa loukkaantua ja millaisissa tilanteissa hevonen tarvitsee kuntoutusta. Lisäksi kerron työssäni vammojen paranemisprosessien yleisestä kulusta. Ensimmäisenä haasteena opinnäytetyössäni selvitän, kuinka paljon hevosten kuntoutuskeskuksia on Suomessa. Pehdyn työssäni yrityksiin, jotka keskittyvät nimenomaan tarjoamaan hevosten kuntoutuspalveluita. Suomessa on varsin runsaasti hevosalan yrityksiä, jotka tarjoavat hevosten kuntoutusta pienimuotoisesti, jonkin muun toiminnan ohessa. Esimerkiksi ravivalmennustallilla saattaa olla muutama paikka kuntoutettavalle hevoselle. Rajoitan tutkimustyöni koskemaan hevoskuntoutusyrityksiä, joiden toiminta perustuu hevosten kuntoutuspalveluiden tarjoamiselle ja hevosten kuntoutusta toteutetaan myös erilaisten laitteiden avulla. Opinnäytetyössäni ei käsitellä yrityksiä, joissa kuntoutus tapahtuu ilman laitteita, niin sanotusti kotikonstein.

Hankin tietoa hevosten kuntoutusyrityksistä kirjallisuuden, internetin, haastatteluiden ja yritysvierailuilla havainnoinin avulla. Useita menetelmiä käyttämällä tarkennan opinnäytetyöni validiutta eli päteyyttä. Haastatteluista saamaani tietoa tuen suorilla haastatteluotteilla. (Hirsjärvi ;Remes;& Sajavaara, 2012, s. 233.) Haastattelut ja havainnointi ovat kvalitatiivisissa tutkimuksissa usein käytettäviä laadullisia aineistonhankintamenetelmiä. Kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillisesti kohdejoukko valitaan tässä tapauksessa tarkoituksenmukaisesti eli haastateltavaksi otan tunnetuimpien hevoskuntoutuskeskusten yrittäjät. (Hirsjärvi ;Remes;& Sajavaara, 2012, s. 164.)

Tiedonkeruumenetelmistä haastattelu sopii hyvin kvalitatiiviseen tutkimukseeni sen joustavuuden ansiosta. Tutkittava aihe on vähän kartoitettu, joten vastausten suuntia on vaikea ennustaa etukäteen. Haastattelutilanteessa on myös helppo selventää vastauksia ja syventää saatavia tietoja, pyy-

tämällä esimerkiksi perusteluja mielipiteille. Kasvokkain tehtävän haastattelun avulla on todennäköistä saada haastateltavaksi suunnitellut henkilöt mukaan tutkimukseen. Haastattelussa pitää kuitenkin ottaa huomioon, että haastattelutilanteessa on taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia ja haastattelijan pitää osata tulkita vastauksia. (Hirsjärvi ;Remes;& Sajavaara, 2012, ss. 205 – 207)

Hevoskuntoutuskeskusten määrää ja sijaintia selvitän internetin hakupalveluiden, kuten esimerkiksi Googlen avulla. Yritysten määrän selvitettyäni kartoitan, missä ne sijaitsevat ja millaisia yrityksiä ne ovat. Hankin tietoa internetin ja yritysvierailuiden avulla muun muassa yritysten suuruudesta, yritysmuodoista ja niiden toimintaperiaatteista. Yritysten omien verkkosivujen kautta kerään yleiskuvaa hevoskuntoutusyrittäjistä. Yritysten toimialoista otan työssäni selvää Suomen asiakastiedon kautta ja tarkastelen sitä kautta, ovatko yritysten toimialat yhteneviä (Suomen Asiakastieto Oy, 2016).

Yritysten tarjoamista hoitomuodoista etsin lisätietoja tutkimalla tieteellisiä artikkeleita ja tutkimuksia. Tarkoituksena on tuottaa luotettava ja puolueeton selvitys suomalaisten hevoskuntoutuskeskusten tarjoamista palveluista. Hankin lisää tietoa yrityksistä ja yrittäjistä yritysvierailuiden ja haastatteluiden avulla. Vierailukohteina ovat Hämeen Hevoskuntoutuskeskus, Hevoskuntoutus Ekohepo, Stall Biskop ja Jokimaan hevoskuntoutus. Yritysvierailuilla haastattelen yrittäjiä laatimieni lomakkeiden pohjalta. Lomakepohjan laadin Webpropol-ohjelmaa hyödyntäen. Lomakehaastattelun avulla itse haastattelu on helppo ja nopea tehdä. Haastattelun kysymykset ovat tällöin jo valmiiksi laadittu ja järjestetty. (Hirsjärvi ;Remes;& Sajavaara, 2012, s. 208.) Haastatteluiden avulla selvitän yrittäjien koulutus- ja kokemuspohjaa. Lisäksi haastatteluilla selvitän yrittäjien mielipiteitä hevoskuntoutusyrittämisestä. Haastattelut äänitetään sen ollessa mahdollista. Vierailujen aikana teen myös omakohtaisia havainnoiteja yrityksistä.

Asiakkaan näkökulman tuon opinnäytetyössäni esille tapaustutkimuksena (case study), jonka toteutan haastatteleamalla Jokimaan hevoskuntoutuksen asiakasta Noora Himasta. Tapaustutkimuksessa haastattelen asiakasta haastattelulomaketta hyödyntäen. Tapaustutkimuksessa tutkin yksittäistapausta, tuoden yksityiskohtaisesti ja intensiivisesti asiakkaan näkökulman esiin. Haastattelu nauhoitetaan myöhemmin tehtävän litteroinnin mahdollistamiseksi. (Hirsjärvi; Remes; & Sajavaara, 2012, ss. 134–135.) Tapaustutkimukselle on tyypillistä toteuttaa yksittäistapausten tutkimus luonnollisessa tilanteessa, joten haastattelu on suunniteltu toteutettavaksi asiakkaan vieraillessa Jokimaan hevoskuntoutuksessa (Hirsjärvi; Remes; & Sajavaara, 2012, s. 135).

Työn toimeksiantajana toimii Jokimaan hevoskuntoutuskeskuksen yrittäjä Susanna Packalén. Työn tavoitteena on lisätä hevosalan ihmisten tietoutta hevoskuntoutuskeskuksista ja niiden tarjoamista palveluista. Tiedon lisääntyessä, palveluita käytetään mahdollisesti enemmän ja tätä kautta voidaan edistää hevosten hyvinvointia.

2 HEVOSEN KUNTOUTTAMINEN

Hevosten kuntoutuksessa on tavoitteena kehittää hevosen suorituskyky ja liikkuvuus vammautumista tai sairastumista edeltävälle tasolle. Lisäksi suunnitelmallisella kuntoutuksella on tavoitteena vähentää uuden sairastumisen tai vammautumisen riskiä. Kuntoutustarpeen taustalla voi olla hyvin erilaisia syitä ja kuntoutustavat vaihtelevat esimerkiksi sen mukaan, onko vamma ollut kaularangassa, selässä, lihaksissa vai jaloissa. (Roivas, 2013, s. 24.)

Hevosen vammautumisen syynä voi olla monia eri tekijöitä. Taustalla voi olla hevosen liian huono kunto rasituksen voimakkuuteen tai kestoon nähden, hevosen huono rakenne, sopimattomat varusteet tai sopimaton tekniikka. Lisäksi vammautumisen syynä saattaa olla onnettomuus, vaikka se ei suinkaan ole yleisin syy vammautumiseen. (Bromiley, 2007, s. 35.)

Liian kova rasitus tai tiettyjen liikkeiden jatkuva toistaminen ilman riittävää lepoa välissä voi johtaa rasitusvammojen syntymiseen. Liian kovan rasituksen merkkejä ovat muun muassa hevosen kipeytyneet lihakset. Lihasten lihassolut ovat tällöin vaurioituneet ja lihaksen rakenteessa voidaan nähdä mikroskooppisia muutoksia. Veriplasmasta voidaan havaita solunsisäisten entsyymien pitoisuuksien kasvua, joka johtuu solukalvojen läpäisevyyden muuttumisesta lihasvaurion seurauksena. Kovassa rasituksessa lihassolujen entsyymejä voi vuotaa verenkiertoon huomattavia määriä. Jännevamman synnyn taustalla voivat olla epätasainen alusta, liukastuminen väsyneenä tai jänteen pitkäaikainen rasitus sen kestokyvyn äärirajoilla. (Heiskanen;Kinnunen;Lehmuskero;& Mäenpää, 2003, s. 33.)

Eläinlääketieteen tohtori Seppo Hyyppä on kertonut luennollaan jännevammoille altistavan myös hevosen rakennevirheet, kuten esimerkiksi pitkä ja vento vuohinen. Jännevammojen ehkäisyssä on oltava tarkkana missä hevosta liikutetaan. Upottava, pettävä tai yllättäen vaihteleva pohja rasittaa jäniteitä. Jännevammoille altistaa myös hevosen ikääntyminen, sillä jänteen elastisuus vähenee vanhetessa. (Horse & Rider Oy, 2011.)

Luusto altistuu rasitusperäisille vammoille hevosen väsyessä. Hevosen väsyessä lihasten ja muiden pehmytkudosten iskunvaimennuskyky heikkenee ja iskut kohdistuvat voimakkaammin luustoon. Valmennettavilla hevosilla voi ilmetä pienimuotoisia kudოსvaurioita, vaikka ne olisivat hyvin valmennettuja. Pienet vauriot vaativat muutaman päivän parantuakseen. Mikäli valmennus ja kilpaileminen toteutetaan harkiten, ovat kudოსvaurioit yleensä vähäisiä. (Heiskanen;Kinnunen;Lehmuskero;& Mäenpää, 2003, s. 33.)

Hevoskuntoutuskeskuksissa käy hoidettavana myös leikkauksista toipuvia hevosia. Hevosten kuntoa voidaan ylläpitää ja paranemista edistää muun muassa vesikävelytyksellä ja laserhoidolla. Vesikävelytyksessä on käynyt hevosia esimerkiksi irtopalaleikkausten jälkeisessä kuntoutuksessa. (Kuivakoski, 2016) Irtopalalla tarkoitetaan kasvavan, rustonsisäisen luuston kehityshäiriön seurauksena syntyviä rustosta irronneita, kalkkeutuneita paloja. Irtopaloja esiintyy yleisimmin kinnernivelissä, mutta niitä löydetään myös takapolvista ja vuohisista. Irtopala voi oireilla nivelen turpoamisena tai hevosen onnutumisena. Irtopalat ovat tyypillisiä nuorille, kasvaville hevosille. Irtopalat poistetaan nuorilta hevosil-

ta lähes rutiininomaisesti kirurgisesti. Vanhemmilla hevosilla irtopalojen leikkaus ei ole aina tarpeellista. (Rauman, 2012.) Lisäksi kuntoutuskeskusten palveluita voidaan hyödyntää terveilläkin hevosilla. Terveiden hevosten hyvinvointia voidaan ylläpitää erilaisilla hoidoilla. Esimerkiksi vesikävelytyksellä voidaan vetristää hevosen lihaksistoa raskaan kilpailupäivän jälkeen. (Packalén, 2015.)

2.1 Vammojen paraneminen

Hevosen elimistön kudokset reagoivat syntyvään vammaan välittömästi, ryhtyen korjaamaan vahinkoja. Kudoksen parantuminen voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen, jotka ilmenevät osin päällekkäisesti. Ensimmäisessä vaiheessa kudoksesta hajoaa ja pienet verisuonet repeilevät vamman alueella. Vamma-alueelle kerääntyy verta, kudosten nestettä ja soluja rikkoutuneista rakenteista. Vamma-alueen ympärillä oleva kudos voi sekä olla venynyt tai repeytynyt. Vakavan vamman yhteydessä saattaa myös hermokudos vaurioitua. Tällöin oireina ovat erilaiset hermoston toimintahäiriöt, kuten vamma-alueen tunnottomuus. Tämän vaiheen havaittavissa olevia merkkejä ovat turvotus, kuumotus, kudoksen toiminnan häiriöt ja kipu. (Bromiley, 2007, s. 32.)

Kivun tunne johtuu kipua-aistiviin hermopäätteisiin kohdistuvasta lisääntyneestä paineesta ja/tai toksisten aineiden vapautumisesta alueella. Kipu aiheuttaa monia sivuvaikutuksia, kuten lihaskouristuksia ja verenkierron lisääntymistä vamma-alueella. Vamma-alueelle alkaa virrata lisää soluja sisältävää nestettä. Erikoistuneet solut alkavat puhdistaa vamma-aluetta ja poistaa kuollutta kudosta. Alueelle ohjautuneet solut ylläpitävät alueen lisääntyneen verenkiertoa ärsyttämällä ympäröimiään kudoksia. Vammautuneella alueella nesteet eivät kuitenkaan imedy takaisin verenkiertoon normaalisti, joten vamma-alue alkaa turvota vielä lisää. (Bromiley, 2007, ss. 32–33.)

Keskimäärin viikko vamman tapahtumisen jälkeen paraneminen on toisessa vaiheessa. Alueelle alkaa kasvaa uusia verisuonia. Uusien verisuonen avulla alueelle virtaa verta ja kudoksen korjaamiseen tarvittavia ainesosia sekä vaurioalueelta poistuu vahingoittunutta kudosta. Veren mukana kulkeutuneet solut alkavat rakentaa arpikudosta kollageenisäikeistä. Arpikudoksen valmistuttua seuraa kolmas ja viimeinen paranemisen vaihe. Viimeisessä vaiheessa kudos alkaa uusiutua alkuperäiseen tilaansa. Kudoksen uudelleen muodostuminen voi viedä monta kuukautta. (Bromiley, 2007, s. 33.)

Luu-, lihas- ja hermokudos uusiutuvat eri tavoin. Luukudos uusiutuu varsin hyvin, kunhan vastakkain olevat luun päät pysyvät yhdessä, alueen verenkierto on riittävä, vamma-aluetta ei rasiteta kohtuuttomasti ja vamma ei tulehdu. Poikkeuksina ovat kuitenkin etupolven luusta polven takana sijaitseva luu ja vuohisnulguluut. Ne harvemmin luutuvat kunnolla. Nivelpintoihin kohdistuneet vammat paranevat harvoin ennalleen, joskin luunsirujen poistaminen vahingoittuneesta nivelestä on kannattavaa. (Bromiley, 2007, ss. 33–34.)

Lihaskudos palautuu yleensä hyvin ennalleen, mikäli alueelle ei ehdi kehittyä arpikudosta ja ylimääräisen nesteen poistumista vamma-alueelta edistetään hoitotoimenpiteillä. Tutkimusten mukaan, uuden lihaskudoksen vetolujuus vastaa vahingoittumattoman kudoksen vahvuutta vasta keskimäärin kuuden viikon kuluttua silminnähtävän parantumisen jälkeen. Hermokudoksen vaurioituessa para-

neminen on epävarmaa. Mikäli revennyt hermo saadaan liitettyä yhteen leikkauksella, hermo saattaa korjaantua ja pystyä toimimaan. Aivojen ja selkäydinhermojen parantuminen on hyvin epätodennäköistä, joten niiden kohdalla vammojen ennaltaehkäisy on tärkeintä. (Bromiley, 2007, s. 34.)

2.2 Kuntoutusmenetelmät

Hevosten kuntoutuksen parissa on edelleen säilynyt sitkeästi uskomus, että paraneminen vaatii vain aikaa. Kuitenkin tutkimusten kautta saatu tieto osoittaa, että kontrolloitu ja varhain aloitettu hoito tietynlaisissa olosuhteissa on hyödyllistä. Modernia teknologiaa hyödynnetään käyttämällä kuntoutuksessa erilaisia laitteita. Laitteiden avulla voidaan tehostaa ja auttaa kehon omia paranemisprosesseja. Tällöin on käytettävä oikeita laitteita oikeaan aikaan ja jatkettava kuntouttamista alun hoidon jälkeen asteittaisen liikuntaharjoittelun avulla. Hevosen kuntoutustapa riippuu vamman vakavuudesta ja yksilöllisestä hoitovasteesta. (Bromiley, 2007, ss. 31–32.)

Esimerkiksi pitkän paranemisajan vaativissa jännevammoissa turvaudutaan vielä usein pelkkään lepoon. Hevonen saatetaan laittaa laitumelle parantumaan ja laidun voi ollakin hevoselle hyvä kuntoutuspaikka, mikäli se liikkuu siellä tarpeeksi. Jänne paranee ajan kanssa, vaikka hevonen jäisikin seisomaan, mutta jänne ei silloin parane yhtä kestäväksi. Täydellisessä levossa jänteeseen muodostuu merkittävästi enemmän arpikudosta, joka heikentää jänteen joustavuutta ja kestävyyttä. Jännevammaista hevosta tulisi liikuttaa paranemisen aikana nousujohteisesti, jotta jännesäikeet ryhmittäisivät yhdensuuntaisesti ja paraneminen olisi laadukasta. Paranemiseen voidaan vaikuttaa myös esimerkiksi ultraäänellä ja laserilla. (Nieminen, 2012, ss. 7 – 8.)

Laittekuntoutuksessa pystytään toteuttamaan hevosen kontrolloitu liikkuminen. Hevosen kuntouttaminen voi olla haastavaa kotioiloissa liukkailla, liian kovilla tai liian pehmeillä alustoilla. Lisäksi kuumen tai säikyn hevosen kävelyttäminen voi olla vaarallista tai ainakin epämurkavaa niin hevoselle kuin ihmiselle. Laittekuntoutuksessa pystytään kontrolloimaan sekä hevosen liikkumista että olosuhteita. Riski säikkymiselle ja ylimääräiselle intoilulle on pienempi, kun ympäristön häiriötekijät pystytään minimoimaan. Kävelytys pystytään toteuttamaan aina sopivalla pohjalla ja sopivalla nopeudella. (Kuivakoski, 2016)

3 HEVOSKUNTOUTUSKESKUKSET SUOMESSA JA ULKOMAILLA

Yhtenä opinnäytetyöni tavoitteena oli määritellä, mikä on hevuskuntoutuskeskus. Varsinaista määritelmää hevuskuntoutuskeskuksesta ei ole olemassa, joten asian määrittäminen ei ollut yksinkertaista. Opinnäytetyöprosessin aikana saadun tiedon perusteella, hevuskuntoutuskeskukset tarjoavat monipuolisesti erilaisia palveluita hevosten kuntouttamiseksi loukkaantumisen tai sairastumisen jälkeen. Lisäksi ne tarjoavat palveluita, joilla voidaan edistää terveidenkin hevosten hyvinvointia. Määritelmänä voidaan siis pitää, että **hevuskuntoutuskeskus on yritys, joka tarjoaa hevosten kuntoutus- ja hyvinvointipalveluja.**

Hevoskuntoutusyriyten verkkosivuilla olevat kuvaukset tukevat edellä mainittua määritelmää. Stall Biskop määrittelee itsensä hevosten kuntoutus- ja valmennuskeskukseksi (Stall Biskop, 2016). Hämeen hevostuntoutus kertoo verkkosivuillaan tarjoavansa laitekuntoutusta ja monipuolisia treeni- ja hyvinvointipalveluita (Hämeen hevostuntoutus, 2016). Jokimaan hevostuntoutuksen verkkosivuilla kerrotaan yrityksen tarjoavan niin ikään hevosten kuntoutus- ja hyvinvointipalveluja. Verkkosivuilla kuvaillaan, että palvelut on tarkoitettu sekä ratsuille että ravihevosille, vammasta toipuville ja kuntoutettaville hevosille ja myös tukihoidoksi kilpakauden aikana. (Jokimaan hevostuntoutus, 2015)

Hevoskuntoutuskeskuksissa tarjotaan palveluja kaikenlaisille hevosille. Kuntoutusta varten voidaan käyttää erilaisia laitteita, kuten vesikävelymattoa, infrapunasaunaa, suolahuonetta tai laseria. Lisäksi kuntoutuskeskukset tarjoavat ihmiskäsin suoritettavia hoitoja, kuten hevoshierontaa ja fysioterapiaa. (Jokimaan hevostuntoutus, 2015) Lisätietoa yrityksistä ja yrittäjistä hankin yritysvierailuilla haastatteleamalla yrittäjiä ja tekemällä omakohtaisia havainnointeja. Haastattelut toteutettiin lomakehaastatteluna eli hyödynsin laatimaani lomaketta haastattelun toteuttamisessa (katso liite 1).

Yritysvierailut sovin yrittäjien kanssa sähköpostitse tai puhelimitse. Yrittäjät toivottivat minut tervetulleeksi ja vierailuajankohdista oli helppo sopia. Olin ilahtunut, että kiireistään huolimatta yrittäjät esittelivät vierailujen aikana hyvin mielellään yrityksen tiloja, toimintatapoja ja palveluita. Yritysvierailulla haastattelut toteutettiin yrittäjän toiveen mukaisesti, joko taukokuoneessa istuen tai työn lomassa. Haastattelut äänitettiin litterointia varten, mikäli se oli mahdollista, mutta äänitysolosuhteet olivat joissain tapauksissa haasteelliset käynnissä olevien laitteiden kovan äänen vuoksi. Valmiiden lomakkeiden ansiosta haastattelut olivat helppo ja nopea toteuttaa. Minulle jäi siis vierailuilla hyvin aikaa tutustua yrityksiin ja esittää lisäkysymyksiä.

Lomakeessa kysymykset ovat valmiiksi laadittu ja järjestetty, jotta itse haastattelu sujuisi helposti. Haastattelussa selvitin tietoja yksittäisistä yrityksistä, yrittäjistä ja hevostuntoutuskeskusten yrittäjien ajatuksia alasta. Yrityksiä koskevia kysymyksiä olivat muun muassa yritysmuoto, työntekijöiden määrä, toimintaperiaate, asiakaskunnat ja tarjottavat palvelut. Yrittäjiltä kysyin heidän kokemus- ja koulutustaustasta ja iästä. Kysyin myös, miksi yrittäjiä kiinnostaa hevosten kuntouttaminen ja mistä he saivat idean perustaa hevostuntoutusyriyten. Lisäksi selvitin yrittäjien mielipiteitä alasta. Kysyin yrittäjiltä mitä heidän mielestään hevostuntoutusyrittäjältä vaaditaan ja millaisena he näkevät alan tilanteen ulkomailla nyt ja alan tulevaisuudessa Suomessa. Haastateltavina olivat Laura Biskop (18.11.2015), Jyrki Pyykkö (27.11.2015), Susanna Packalén (13.11.2015) ja Kati Kuivakoski (9.1.2016).

3.1 Määrä ja sijainti Suomessa

Hevosten kuntouttamispalveluiden tarjoamiseen keskittyviä yrityksiä on Suomessa vielä hyvin vähän. Ympäri Suomea löytyy melko runsaasti yrityksiä, jotka tarjoavat hevosten kuntouttamispalvelua jonkin toisen yritystoiminnan lisänä. Esimerkiksi ravivalmennuspalveluita tarjoava yritys saattaa ottaa kuntoutettavakseen muutaman hevosen vuodessa. Kuntoutus tapahtuu yleensä tavanomaisin kei-

noin: oikeaoppisella ruokinnalla, levolla ja liikunnalla. Kati Kuivakoski mainitsi haastattelussa (9.1.2015), että Hämeen Hevoskuntoutuksen tapaista laitekuntoutusta tarjoavia yrityksiä on Suomessa vain muutama.

Virallista lukumäärää Suomen hevoskuntoutuskeskuksesta on vaikeaa antaa. Hevoskuntoutuskeskuksesta ei ole mitään yhtenäistä rekisteriä ja toimialaluokituksetkin poikkeavat toisistaan. Yritysten toimialaluokituksina ovat muun muassa eläinlääkintäpalvelut, muu urheilutoiminta ja hevosten ja muiden hevoseläinten kasvatusta (Suomen Asiakastieto Oy, 2016). Esimerkiksi tilastokeskuksen toimialaluokittain lasketut yritysmäärät eivät auta hevoskuntoutusyritysten määrän selvittämisessä. Tilastokeskuksen tilastot kertovat esimerkiksi eläinlääkintäpalveluita tarjoavia yrityksiä olleen vuosina 2013–2014 yhteensä 1 105, mutta tilasto ei anna tarkkaa tietoa millainen yritys on kyseessä. Eläinlääkintäpalveluita tarjoava yritys voi olla esimerkiksi pieneläinlääkintä tai hevoskuntoutuskeskus. (Tilastokeskus, s.a.)

Internetin hakupalvelu Googlen perusteella löysin Suomesta puolen kymmentä hevosten laitekuntoutusta tarjoavaa yritystä. Ensimmäinen laitekuntoutusta tarjoava hevoskuntoutuskeskus, Stall Bis-kop perustettiin vuonna 2010 Kruunupyöhyn (Biskop, 2015). Tämän jälkeen on syyskuussa 2011 perustettu Hevoskuntoutus Ekohepo Tampereelle, vuonna 2012 hevoskuntola Vesiitti Nurmijävelle, vuonna 2013 Laukon hevoskuntoutuskeskus Vesilahteen ja lokakuussa 2014 perustettiin Jokimaan hevoskuntoutuskeskus Lahteen. Laukon hevoskuntoutuskeskus on sittemmin muuttanut marras-kuussa 2015 Humppilaan ja tunnetaan nykyään nimellä Hämeen hevoskuntoutus. (J. Pyykkö, 2015; S. Packalén, 2015; K. Kuivakoski, 2016.) Lisäksi Ypäjän hevosopistolle perustettiin hevosten kuntoutusta tarjoava Hevosfysio vuonna 2015 (Hevosopisto Ypäjä, 2015). Myös WHD Gård – Hevospalvelukeskus Nurmaalla tarjoaa monipuolisesti hevosten kuntoutus- ja hyvinvointipalveluita. Yrityksellä on kuntoutustoiminnan lisäksi kuitenkin myös paljon muuta toimintaa, kuten valmennus- ja kurssi-tarjontaa sekä majoitus- ravintola- metsästys- ja kalastuspalveluita. (WHD Gård, 2014.)

3.2 Yritykset muualla maailmassa

Internetin hakupalveluiden kautta voidaan havaita hevoskuntoutuskeskuksia olevan ympäri maailmaa. Hevosten kuntoutusyritysten määrää maailmanlaajuisesti on vaikeaa määrittää. Internethakujen perusteella on selkeästi havaittavissa, että esimerkiksi Keski-Euroopassa, Iso-Britanniassa ja Pohjois-Amerikassa hevosten kuntoutuskeskuksia on runsaasti. Hevosten kuntoutusyrityksille ei ole ulkomailla omaa rekisteriä ja niiden toimintaperiaatteet vaihtelevat. Osa ulkomaisista hevosten kuntoutuskeskuksista toimii esimerkiksi hyväntekeväisyysjärjestön voimin, jolloin yrityksen toiminta on varsin erilaista verrattuna suomalaisiin yksityisten yrittäjien kuntoutusyrityksiin. Esimerkiksi Iso-Britanniassa on hyväntekeväisyysjärjestöjä, jotka keskittyvät kuntouttamaan ja uudelleen kouluttamaan entisiä laukkahevosia (The Thoroughbred Rehabilitation Centre Ltd, 2016).

Tekemieni haastattelujen perusteella myös hevoskuntoutusyrittäjien käsityksen mukaan hevoskuntoutuskeskuksia on ulkomailla runsaammin kuin Suomessa. Jokseenkin yllättävänä voidaan kuitenkin pitää, että Ruotsissa hevoskuntoutuskeskuksia on jopa vähemmän kuin Suomessa. Ranskassa kun-

toutuskeskuksia on yrittäjien mukaan paljon ja Jyrki Pyykön (27.11.2015) mukaan Saksassa esimerkiksi vesikävelymattojen käyttö on hevosenomistajille arkipäivää.

Pelkkä kuntoutuskeskusten määrä ei kuitenkaan anna hevoskuntoutusalan tilanteesta oikeaa kuvaa. Hevoskuntoutuskeskuksissa käyvien hevosten määrä on myös tärkeä tekijä. Hämeen hevoskuntoutuskeskuksen yrittäjä Kati Kuivakoski kertoi haastattelussa (9.1.2016), että ulkomailla suurempi osa maan hevosenomistajista käyttää hevosiaan kuntoutuskeskuksissa, jolloin kuntoutettavia hevosia on suhteellisesti huomattavasti enemmän. Voidaan päätellä, että hevosten kuntoutuspalvelut ovat Suomen ulkopuolella jo arkipäiväistyneet ja tulleet tutummiksi, jolloin hevosenomistajien kynnys käyttää palveluita alenee.

4 HEVOSKUNTOUTUSKESKUSTEN TOIMINTA

Yritysvierailuilla selvisi, että hevoskuntoutusyrietykset ovat pieniä yrityksiä. Yrityksissä on vakituisia työntekijöitä yhdestä kahteen. Yritysmuotoina haastattelemani yrityksillä olivat toiminimi, avoin yhtiö ja osakeyhtiö. Selvitin haastatteluiden avulla yrittäjien kokemus- ja koulutustaustoja, sekä hevoskuntoutusyrietysten yhteistyökumppanit ja asiakasryhmät. Yrityksistä löytyi paljon eroavaisuuksia, mutta myös yhtäläisyyksiä.

Yrittäjillä oli selkeät mielipiteensä hevosten kuntoutusten toteuttamisesta. Hoitoja toteutettiin eri tavoin, kunkin yrittäjän kokemusten kautta parhaaksi näkemällä tavalla. Kahta samanlaista kuntoutusyrietyttä tuskin on olemassa. Haastattelussa Ekohepon Jyrki Pyykön kanssa (27.11.2015) tuli ilmi, että esimerkiksi vesikävelymaton käyttötapoja vaikuttaa olevan yhtä paljon kuin on eri käyttäjiä.

4.1 Toimintaperiaatteet

Hevoskuntoutuskeskukset voidaan toimintaperiaatteensa mukaan jakaa karkeasti kahteen eri luokkaan: päivätoimintaisiin ja täysihoidokuntoutustoimintaan. Haastattelemani yrityksistä kaksi, Ekohepo Tampereella ja Jokimaan hevoskuntoutus Lahdessa toimivat päivätoimintaperiaatteella. Hevoset siis tuodaan kuntoutuskeskukselle hoidon ajaksi ja ne viedään hoidon päätyttyä kotiin. (Packalén, 2015; Pyykkö, 2015.) Muut haastattelemani yritykset keskittyvät hevosten kuntoutuspalveluiden tarjontaan täysihoidon yhteydessä. Hevoset muuttavat tällöin yrityksen talliin asumaan, niille laaditaan yksilöllinen kuntoutussuunnitelma ja niitä kuntoutetaan sen jälkeen sopimuksen mukaan. Hevosen kuntoutukseen voi kuulua esimerkiksi vesikävelytystä joka toinen päivä ja kuivalla matolla kävelyä joka toinen päivä. Sopimukseen kirjataan kaikki suunnitellut hoidot ja hevosen vapaapäivät. Hevoset asuvat kuntoutusyrietyksessä keskimäärin kahdesta kolmeen kuukauteen. (Biskop, 2015; Kuivakoski, 2016.)

Täysihoidokuntoutukseen keskittyvät yritykset ottavat myös joitakin yksittäisiä asiakkaita käymään laitekuntoutuksessa. Hevoskuntoutusyrittäjä Laura Biskop (18.11.2015) haluaa kuitenkin muistuttaa, että mikäli hevonen ei ole täysihoidokuntoutuksessa, jää hevosen omistajalle paljon vastuuta. Hevo-

sen kuntoutuminen riippuu tällöin paljon myös hevosen kotona tehtävistä hoidoista ja olosuhteista. Osa täysihoitokuntoutusta tarjoavista yrityksistä tarjosi muun toimintansa ohessa myös hevosten lomahoitopalvelua. Joskus voi olla vaikeaa löytää hevoselleen hoitajaa ja liikuttajaa omistajan lomamatkan ajaksi. Ratkaisuna voi toimia hevosen tai vaikka useamman hevosen tuonti loman ajaksi kuntoutuskeskukseen. Kuntoutuskeskuksessa hevonen saa täysihoidon ja lisäksi liikutusta ratsain, ajaen tai vaikka vesijumpan muodossa. Hevonen saadaan pidettyä kunnossa omistajan lomaillessa. (Kuivakoski, 2016.)

4.2 Kuntoutuskeskusyrittäjät

Haastattelemistani hevoskuntoutusyrittäjistä enemmistö oli naisia. Iältään yrittäjät olivat 36–55 -vuotiaita. Koulutukseltaan he olivat ammatti- tai ammattikorkeakoulutasolla. Yrittäjien koulutustasulta vaihteli ja tutkintonimikkeinä yrittäjillä olivat muun muassa hevoshierojan tutkinto, hevosenhoitajan ammattitutkinto, lihamestarin tutkinto ja AMK agrologin tutkinto. Hevoskuntoutus Ekohepon yrittäjä kertoo kokevansa kuntoutuskeskusyrittäjänsä kaikista eniten hyötyä olleen lihamestarin koulutuksesta. Pyykkö kertoo lihamestarin työssään pienineen noin sata sonnia, muutaman sataa hirveä ja lisäksi hän paloittelee fysioterapiaopiskelijoille hevosia. Hevosen anatomian tuntemus on täten hallussa. (Pyykkö, 2015.)

Vankan kokemuksensa ja tietotaitopohjan hevosista ja hevosten kuntouttamisesta yrittäjät olivat saaneet työkokemuksien ja hevosharrastuksensa kautta. Yrittäjät olivat poikkeuksetta olleet tekemisissä hevosten kanssa jo pienestä lapsesta saakka. Stall Biskopin yrittäjä kertoi aloittaneensa hevosharrastuksen jo viisivuotiaana vanhempiensa ratsastuskoulussa (Biskop, 2015). Myös Jokimaan Hevoskuntoutuskeskuksen yrittäjä Susanna Packalén on ollut hevosten parissa pienestä pitäen vanhempiensa hevosilalla (Packalén, 2015).

Työkokemusta yrittäjillä oli hevosialalta runsaasti. He olivat työskennelleet eri hevosille niin ratsuhevosten, kuin ravihevostenkin parissa. Jyrki Pyykkö (27.11.2015) kertoi haastattelussa työskennelleensä hevosialalla katkeamatta vuodesta 1981 alkaen. Hän toimi ensin ratsutalleilla ja sen jälkeen ravitalleilla, jonka kautta hänelle ovat tulleet tutuksi sekä ratsu- että ravihevokset. Kati Kuivakoski (9.1.2016) kertoo saaneensa kokemusta erityisesti hevosten kuntoutustoiminnasta oltuaan töissä Saksassa hevoskuntoutuskeskuksessa.

Haastattelussa halusin selvittää miksi hevosten kuntoutus kiinnostaa yrittäjiä. Kysyin myös, mistä he saivat idean perustaa hevoskuntoutusyrityksen Suomeen. Hevoskuntoutus Ekohepon yrittäjä Jyrki Pyykkö kertoo kiinnostuksen juontuvan tunteesta, että hevosala on hänelle ominta alaa. Hän kertoo omaavansa niin kutsuttua vanhaa hevostaitoa ja osaavansa lukea hevosta. (Pyykkö, 2015) Pyykkö toteaa: *"Oikeastaan se hevosten hyvinvointi on siinä perusteena ja ehkä se että tuntee kummiskin ton eläimen fysiikan niin hyvin."*

Idea hevoskuntoutuskeskusyrittäjänsä perustamiseen Pyyköllä alkoi muhina jo 90-luvulla hevoshierojakoulutuksen aikana. Kun Teivoon ryhdyttiin suunnittelemaan uutta hevosklinikkaa, vapautuivat van-

han klinikan tilat vuokratäyttöön. Pyykkö näki vanhan klinikan tiloissa mahdollisuuden hevostuntoutuskeskukselle. (Pyykkö, 2015.)

Jokimaan hevostuntoutuksen yrittäjä Susanna Packalén kertoo kiinnostuksen kuntoutusyrityksen perustamiseen lähteneen omien ravihevosten tarpeista. Alueella ei ollut tarjolla kuntoutuspalveluita järkevä ajomatkan päässä. Niin syntyi idea perustaa oma hevosten kuntoutusyritys. Yrityksen perustaminen kiinnosti myös siksi, että Packalén toivoo urheiluhevosten hyvinvointiin panostettavan vielä nykyistäkin enemmän kilpailuiden koventuessa. (Packalén, 2015.)

Stall Biskop:n yrittäjä Laura Biskop kertoo hevosten hoitamisen tuntuneen kaikkein omimmalta tavalla työskennellä hevosten parissa. Hänellä on kokemusta sekä ratsastuskoulun, että ravivalmennustallin toiminnasta, mutta hän ei kokenut niiden olevan juuri oikeaa alaa hänelle. Hevosten kuntoutus alkoi kiinnostaa enemmän ja Biskop kertoo tutustuneensa Ruotsin hevostuntoutuskeskuksiin saadakseen lisää tietoa yrityksistä. (Biskop, 2015.)

Hämeen hevostuntoutuksen yrittäjä Kati Kuivakoski tuli hevostuntoutusyrittäjäksi oltuaan ensin vuoden töissä Laukon hevostuntoutuskeskuksessa. Kuivakoski päätyi vuoden jälkeen jatkamaan yrittäjänä yrityksen toimintaa ja marraskuussa 2015 yrityksen nimi muuttui Hämeen hevostuntoutukseksi yrityksen muutettua Humppilaan. Kuivakoski kertoo hevosten kuntoutuksen kiinnostaneen kannattavampana vaihtoehtona perinteisen täysihoitotallin pitämiselle. Häntä kiinnostaa työssä myös vaihtuvat hevoset ja uusien, erilaisten tilanteiden kokeminen. Jokainen hevonen on aina erilainen ja vaikka vammat olisivat samantyyliisiä, ne paranevat eri tavoin. (Kuivakoski, 2016.)

4.3 Mitä hevostuntoutusyrittäjältä vaaditaan

Hevostallin tai muun eläinsuojan pitämistä varten on hankittava ympäristölupa aluehallintovirastosta tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta (Työ- ja elinkeinoministeriö, s.a.). Tämä täytyy ottaa huomioon myös hevostuntoutusyritystä perustaessa, ainakin jos yritys tarjoaa täysihoitokuntoutusta. Lisäksi ammattimaisesta hevosten pidosta tulee tehdä kirjallinen ilmoitus aluehallintovirastoon (Työ- ja elinkeinoministeriö, s.a.). Sen sijaan hevostuntoutuskeskustyrittäjän koulutuksesta tai kokemuksesta ei aseteta vaatimuksia.

Haastattelussa pyysin yrittäjiä kertomaan lyhyesti, mitä heidän mielestään hevostuntoutusyrittäjältä vaaditaan. Halusin selvittää millaista tietoa, taitoa tai asennetta hevosten kuntoutusyrittämisessä tarvitaan. Yrittäjät painottivat, että hevosista ja hevosten kuntouttamisesta pitää olla kiinnostunut. Hevosten hyvinvoinnista tulee olla kiinnostunut ja hevosten käsittely- ja lukutaitoa on hyvä omata. Laura Biskop kertoo hevosten oikean käsittelyn olevan tärkeää, jotta turhilta onnettomuuksilta ja vahingoilta vältytään (Biskop, 2015).

Hevosten kuntouttaminen vaatii yrittäjien mukaan hevosen anatomian tuntemusta. Erilaisten vammojen syntyisyys ja paraneminen on tunnettava. Kuntoutuksessa käytettäviä laitteita on osattava käyttää oikein. Hevostuntoutus Ekohepon yrittäjä Jyrki Pyykkö kertoi haastattelussa, että Hollannis-

sa on tutkittu vesikävelytyksen vaikutuksia hevosilla. Tutkimuksessa havaittiin eri veden korkeuden vaikuttavan erilailla hevosen liikkumiseen. Tällainen tieto on tärkeää vesikävelytyskonetta käyttävälle, jotta laitteella saadaan haluttu hyöty. Laitteiden mukana ei kuitenkaan tule oppaita sopivan käytettävän valitsemisesta, vaan kyseinen tieto on hankittava itse. (Pyykkö, 2015) Lisäksi Laura Biskop muistuttaa, että hevuskuntotusyrittäjältä vaaditaan myös asiakaspalvelutaitoja ja sosiaalisuutta asiakkaiden, eli hevosenomistajien kanssa toimimisessa (Biskop, 2015).

Hevuskuntutuskeskusta perustavalta henkilöltä vaaditaan varsin paljon oma-aloitteisuutta tiedon hankinnassa. Yrittäjät kertoivat saaneensa apua yrityksen perustamiseen liittyvissä perusasioissa, kuten liikesuunnitelmien ja budjettien laadinnassa, mutta tieto nimenomaan hevosten kuntoutusyri-tyksistä oli hankittava itse. (Biskop, 2015 ; Packalén, 2015; Pyykkö, 2015). Tietoa kannattaa hakea vieraillemalla vastaavissa yrityksissä Suomessa ja ulkomailla. Hämeen hevuskuntoutuksen yrittäjä Kati Kuivakoski kehotti hakemaan kokemusta työskentelemällä ensin vastaavanlaisessa yrityksessä. Hänen mukaansa esimerkiksi Saksalaisissa hevuskuntoutuskeskuksissa otetaan mielellään vastaan, mikäli haluaa tulla tutustumaan yrityksen toimintaan. (Kuivakoski, 2016.)

4.4 Kuntoutuskeskusten yhteistyökumppanit

Hevuskuntoutusyritykset tekevät havaintojeni mukaan varsin paljon yhteistyötä alueen muiden hevosalan yrittäjien kanssa. Yritykset ostavat ulkopuolisilta palveluntarjoajilta muun muassa kengitys- ja hierontapalveluita. Hevosten hampaita käyvät hoitamassa hevosten hammashoitoon erikoistuneet henkilöt tai alueella toimiva eläinlääkäri. Esimerkiksi Jokimaan hevuskuntoutuskeskuksessa hampaita käy hoitamassa 1–2 kertaa kuukaudessa hevoshammaslääkäri Cyril Rocher (Packalén, 2015). Hevuskuntoutus Ekohepossa ja Stall Biskop:ssa hampaita hoitaa hevoshammaslääkäri Ulf Berglund (Biskop, 2015; Pyykkö, 2015).

Hevosia kuntoutettaessa on tietenkin tärkeää olla yhteydessä eläinlääkäreihin. Jokimaan hevuskuntoutuskeskus tekee tiivistä yhteistyötä alueen eläinlääkäreiden kanssa. Hevoset voivat tulla kuntoutuskeskukselle eläinlääkärin vastaanotolle sopimuksen mukaan perustutkimuksia, kuten ontumatutkimusta ja ultraäänitutkimusta, sekä tavanomaisia hoitotoimenpiteitä varten. Jokimaalla voidaan suorittaa myös esimerkiksi pystyruunauksia. (Packalén, 2015.) Stall Biskop:ssa ja Hämeen hevuskuntoutuskeskuksessa eläinlääkäri pyydetään käymään paikan päällä tarvittaessa. Hämeen hevuskuntoutuksen yrittäjä Kati Kuivakoski kertoo heidän käyttävän hevosia myös Tampereen hevosklinikalla, mikäli eläinlääkäriä tarvitsee useampi hevonen. (Kuivakoski, 2016.) Hevuskuntoutus Ekohepo sijaitsee Teivossa samalla alueella Tampereen hevosklinikan kanssa, joten eläinlääkäripalvelut ovat saatavilla klinikan puolella (Pyykkö, 2015).

5 KUNTOOUTUSKESKUSTEN TARJOAMAT PALVELUT

Hevoskuntoutuskeskusten asiakkaina ovat hevosenomistajat. Yrittäjät kertoivat haastatteluissa asiakkaina olevan sekä hevosalan ammattilaisia, kuten ravivalmentajia, kuin harrastajiakin. Osa yrittäjistä kertoi asiakkaina olevan suurin piirtein saman verran ammattilaisia, kuin harrastajia. Stall Biskop:ssa kuitenkin kerrottiin asiakkaina olevan enemmän hevosharrastajia (Biskop, 2015). Jokimaan hevoscuntoutuksella sen sijaan on yrittäjän mukaan asiakkaina enemmistöä hevosalan ammattilaisia. Tähän vaikuttanee yrityksen sijainti Jokimaan ravikeskuksen alueella. Jokimaa on tärkeä paikka Päijät-Hämeen hevosalan ammattilaisille ja jo pelkästään ravikeskuksen alueella toimii useampi ravivalmentaja. (Packalén, 2015.)

Hevoskuntoutuskeskuksissa hoidettavat hevoset ovat yrittäjien mukaan kaiken ikäisiä, kaiken tasoisia, rotuisia ja kokoisia. Stall Biskop:n yrittäjä Laura Biskop kertoo hoidettavina olevan yleensä ravihevosia. Hoidettavana on kuitenkin ollut yrittäjän mukaan kaikenlaisia hevosia, poneista valjakkohevosiin. Biskop toteaa, että ainoastaan aasia ei ole vielä tullut hoidettavaksi. (Biskop, 2015.) Myös Jokimaalla hoidettavissa hevosissa enemmistöä edustavat ravihevoset. Yrittäjä Susanna Packalénin mukaan hevoset ovat keskitason ravureita, eli hoidettavana eivät ole pelkästään huippuhevoset. (Packalén, 2015.)

Hevoskuntoutus Ekohepossa asiakkaana on yrittäjän mukaan tasamäärin ratsuja ja ravihevosia. Yrittäjä kuitenkin kertoo, että vielä vuonna 2013 ratsut olivat selkeästi enemmistössä. Pyykkö kertoo hoidettavana olevan varsin usein myös poneja ja islanninhevosia, jotka kärsivät kesäihottumasta. Kesäihottumasta kärsivät hevoset ovat hänen mukaansa saaneet apua suolahuonehoidoista. Hoidettavat ratsut ovat yleensä tasokkaita kilpahevosia. (Pyykkö, 2015.) Hämeen hevoscuntoutuksessa on yrittäjän Kati Kuivakosken mukaan tasaisesti ratsuja ja ravureita, mutta yleensä hoidettavat ovat lajista riippumatta kilpahevosia. Kuivakoski kertoo, että hevoset tulevat yleensä hoitoon jänne- ja lihasongelmiin vuoksi tai toipumaan leikkauksesta. Usein hoidettavana on hänen mukaansa myös hevosten psyykkeen ongelmia. Hevosen elämään voidaan tuoda vaihtelua laitekuntoutuksen avulla, jolloin hevonen voi löytää uudelleen halukkuuden juosta radalla tai tehdä yhteistyötä ratsastajan kanssa. Kuivakoski suosittelee laitekuntoutusta myös nuorille 2–3 vuotiaille ratsuille tasapainon ja koordinaatiokyvyn kehittämiseksi. (Kuivakoski, 2016.)

Hevoskuntoutuskeskukset tarjoavat keskenään erilaisia palveluita. Kuntoutuskeskuksilla on osittain samoja kuntoutuslaitteita, mutta joillakin yrityksillä on käytössään erilaisia laitteita kuin muilla. Alla olevista taulukoista 1 ja 2 on nähtävissä kunkin hevoscuntoutusyrityksen tarjoamat palvelut. Tiedon tarjottavista palveluista hankin vierailukäynneillä tekemiini haastatteluiden ja yritysten verkkosivujen perusteella.

Taulukko 1 Stall Biskop:n, Hevosfysion ja Vesiitin palvelut (Lääveri, 2016)

Stall Biskop	Hevosfysio Ypäjä	Vesiitti
Täysihoidokuntoutus	Suolahuone	Täysihoidokuntoutus
Vesikävelymatto	Vesikävelymatto	Vesikävelymatto
Spa	Magneettiterapia	Lihaskuntoutus/manipulointi
Infrapunasolarium	Infrapunasolarium	Infrapunasauna
Kävelytysmatto	Flexineb - hengitystiesumutin	Kävelytysmatto
Laserhoito	Laserhoito	Laserhoito
Relax- hierova pöytä	BEMER - Vet terapia	Hieronta
Kraniosakraalihoito		

Taulukko 2 Ekohepon, Hämeen hevoskuntoutuksen ja Jokimaan hevoskuntoutuksen palvelut (Lääveri, 2016)

Ekohepo	Hämeen hevoskuntoutus	Jokimaan hevoskuntoutus
Suolahuone	Kuntoutusarviointi	Suolahuone
Vesikävelymatto	Vesikävelymatto	Vesikävelymatto
Infrapunasauna	Magneettiterapia	Fysioterapia
Spa	Infrapunasolarium	Infrapunasolarium
Kävelytysmatto	Kävelytysmatto	Kengitys- ja ajopalvelu
Laserhoito	Laserhoito	Laserhoito
Hieronta	Hieronta	Hieronta
Kraniosakraalihoito	Täysihoidokuntoutus	Hammashoito
	Vesitreenikuntoutus	

5.1 Hieronta- ja fysioterapiapalvelut

Hevoskuntoutuskeskuksissa tarjotaan hevoshierojien ja hevosfysioterapeuttien palveluita. Hevosfysioterapeutit ovat ammattikorkeakoulussa tai entisellä opistoasteella fysioterapeutin tutkinnon suorittaneita henkilöitä. Opintojen laajuus on 210 opintopistettä. Tämän jälkeen he ovat täydentäneet ammattitaitoaan eläinfysioterapian erikoistumisopinnoilla, jonka laajuus on 30 opintopistettä. (Suomen Eläinfysioterapeutit ry, 2015.) Hevosten hierontaa tarjoavat hevoshierojan koulutuksen käyneet henkilöt. Hevosfysioterapeutti aloittaa työnsä haastatteleamalla omistajaa tai hoitajaa, havainnoimalla hevosta ja tutkimalla sitä erilaisten menetelmien avulla. Yleisimmin fysioterapiasta haetaan apua liikkumisen epäpuhtauteen, suorituskyvyn alentumiseen, sekä kipujen ja vammojen kuntoutukseen. Tapaukseen perehtymisen jälkeen mietitään tavoitteet fysioterapialle ja valitaan sopivat terapiamenetelmät. Sairaana hevosen fysioterapiasta on aina keskusteltava ensin eläinlääkärin kanssa. (Suomen Eläinfysioterapeutit ry, 2015.)

Fysioterapeutti käyttää työskennellessään erilaisia manuaalisia ja fysikaalisia tekniikoita. Näitä ovat esimerkiksi venyttelyt, pehmytkudoskäsittelyt ja nivelmobilisaatiot. (Suomen Eläinfysioterapeutit ry, 2015.) Manuaalisessa terapiassa fysioterapeutti käsittelee niveliä, nikamia, lihas- ja hermojärjestelmiä käsin. Manuaalista terapiaa käyttävät erityisesti kiropraktikot, osteopaatit, naprapaatit ja ortopediseen manuaaliseen terapiaan erikoistuneet fysioterapeutit. Manuaaliterapiassa käytettävä tekniikka valitaan tapauskohtaisesti kliinisen tutkimuksen perusteella. Terapialla haetaan apua nivelien, nikamien, hermo- ja lihasjärjestelmän toimintahäiriöihin. Nivelten ja nikamien mobilisointia tehdään eriasteisilla liiketekniikoilla. Kevyemmällä asteilla lievitetään kipua ja voimakkaammilla lisätään käsittelyssä olevan kudoksen liikkuvuutta, käyttämällä liikeradan lopulla tapahtuvia tekniikoita. Manuaaliseen terapiaan kuuluu myös neuraalikudoksen (hermokudoksen) mobilisointi. (Suomen Eläinfysioterapeutit ry, 2015.)

Hevosfysioterapeutti suunnittelee hevoselle myös harjoitteluterapian. Terapeuttinen harjoittelu on osa manuaalista terapiaa ja tarkoittaa tiettyjen tarkoitustenmukaisten ja kontrolloitujen harjoitteiden avulla tehtävää fysioterapiaa. Terapeuttisen harjoituksen avulla voidaan esimerkiksi parantaa hevosen asentotuntoa, koordinaatiota, kestävyyttä tai lihasvoimaa. Hevosfysioterapeutti toimii siis yhteistyössä hevosen omistajan, valmentajan tai hoitajan kanssa hevosen hoidossa. (Suomen Eläinfysioterapeutit ry, 2015.)

Kuva 1 Hevonen nauttimassa hieronnasta (Uutinen, 2016)

Hevosia hierotaan suorituskyvyn palauttamiseksi ja edistämiseksi (katso kuva 1). Hieronnassa pehmeitä kudoksia liikutellaan käsin tai erityisillä laitteilla, kuten hieromakoneella. Hierontamuotoja on olemassa monenlaisia: klassista hierontaa, sivelyä, akupistehierontaa, puristelua, hermoratahierontaa, taputusta, sidekudoshierontaa, venytyksiä ja rullausta. (Grönberg, 2001, s. 207.)

Hieronnan avulla hevosen verenkierto elpyy ja aineenvaihdunta vilkastuu. Paikalliset turvotukset vähenevät. Lihakset ja hermosto rentoutuvat ja lihaskouristukset vähenevät. Hieronnan avulla voidaan vaikuttaa myös sidekudoskiinnikkeisiin. Lihaksiin muodostuu vähemmän sidekudoskiinnikkeitä ja kiinnikkeiden kuonat poistuvat nopeammin. Näiden seikkojen johdosta hieronta auttaa hevosta palautumaan nopeammin rasituksesta ja kuntoutumaan lihasheikkoudesta. Hieronta edistää kuona-aineiden ja maitohappojen poistumista lihaksista verenkiertoon ja näin ollen harjoitusten määrää voi yleensä lisätä. (Grönberg, 2001, s. 208.)

Hierontaa voidaan hyödyntää soveltaen loukkaantuneillekin hevosille. Murtumista, jännevammoista ja nivelnyrjähdyksistä paranemista voi edesauttaa hieromalla tukevia lihasryhmiä. Lihasrevähtymiä hieroessa voidaan estää kiinnikkeiden syntymistä. Vammautunutta lihasta ei saa kuitenkaan hieroa liian aikaisin. Hieronnalla voidaan lisäksi ehkäistä lihasten surkastumista leikkauksen jälkeen, hieromalla heikkoja lihaksia. Hierontaa ei saa kuitenkaan suorittaa sillä alueella missä on infektio, murtuma, verenvuotoa, jännetupin tulehdus tai kasvaimia. (Grönberg, 2001, s. 208.)

Hieronnessa on huomioitava, että jännittyneitä lihasta ei saa pehmittää väkisin. Paikkaa ja otetta on vaihdeltava ja kipeälle alueelle palataan uudelleen hetken kuluttua. Hieronta vaatii taitoa ja paljon harjoittelemista, jotta hieroja osaa soveltaa hierontaotteensa tilanteeseen sopivaksi. Hierojan täytyy osata havaita, milloin hieronnalla on saavutettu tavoiteltu kudosreaktio. Hieronta täytyy toteuttaa hevosen ehdoilla ja hevosen käyttäytymistä seurataan koko hieronnan ajan. Hieronnan tulisi rauhoittaa hevosta, kivun tunteen vähentyessä. Juuri ennen kilpailua hevoselle ei saa tehdä voimakasta hierontaa, mutta osahierontoja voi tehdä jopa päivittäin. (Grönberg, 2001, s. 207.)

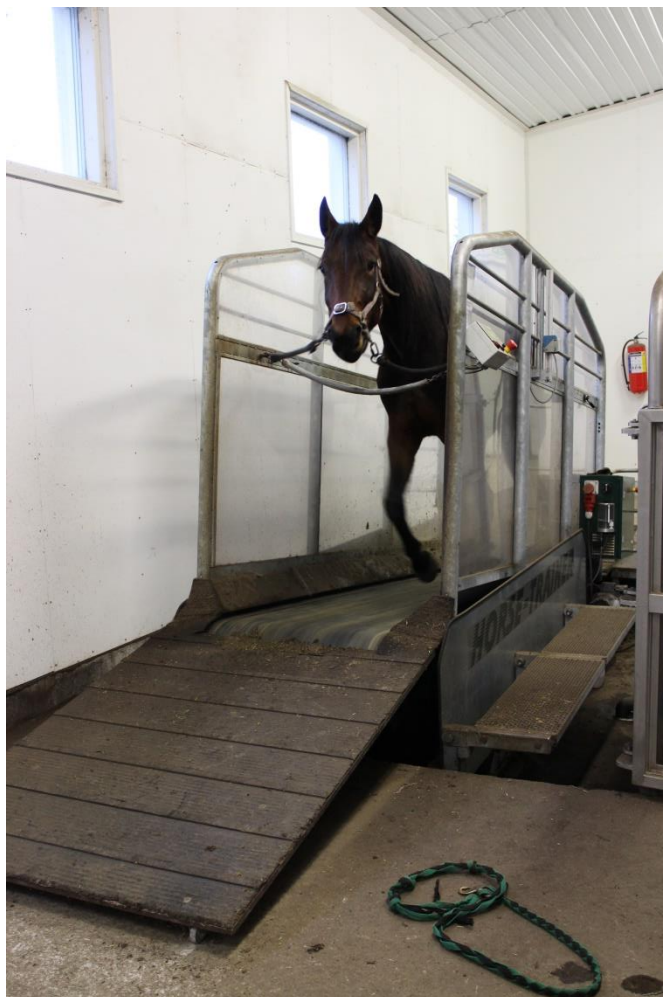
Hieronnan yksi merkittävistä hyödyistä on sen hevosta rentouttava vaikutus. Hieronnan vaikutusta stressiin on tutkittu vuonna 2004 Iso-Britanniassa. Tutkimuksessa tarkkailtiin kymmenen ratsastuskouluhevosen ja -ponin sydämen sykettä ja käytöstä hierontaa ennen, sen aikana ja hieronnan jälkeen. Hieronnan havaittiin laskevan sydämen sykettä merkittävästi hoidon aikana ja sen jälkeen. Syke laski hieronnan aikana keskimäärin 4,3 % ja hieronnan jälkeen 2,6 % ennen hierontaa mitatusta leposykkeestä. Poikkeuksena oli kuitenkin kynnärpään alueen hieronta, joka ei vaikuttanut sykettä laskevasti. (Hemmings;McBride;& Robinson, 2004, ss. 77–78.)

Hierottavana olevalla alueella oli tutkimuksessa suuri merkitys hevosen käyttökseen. Lapojen, kaulan keskiosan ja lautasten hieronta saivat aikaan kaikista voimakkaimmat positiiviset käytökset, kuten esimerkiksi huulten liikehtimisen, hierojaan päin nojaamisen ja jalan lepuuttamisen. Reiden alaosan, kynnärpään ja niskan ja korvien alueen hieronta vaikuttivat hevosen käyttökseen eri tavoin. Niitä alueita hieroessa hevosten käyttöksessä ei joko havaittu mitään muutosta tai ne saattoivat käytäytyä ei-toivotulla tavalla, kuten nostamalla päätä tai puremalla. Niskan ja korvien alueen hierontaan reagoinnissa nähtiin paljon yksilöllistä vaihtelua. Osa hevosista reagoi siihen positiivisesti ja osa negatiivisesti. (Hemmings;McBride;& Robinson, 2004, ss. 78, 80.) Yhteenvetona voidaan todeta, että hierontaa voidaan hyödyntää hevosen rauhoittamiseksi ja rentouttamiseksi. Hieronnasta voi olla hyötyä sekä hevoselle että hevosen käsittelijälle joissakin stressaavissa tilanteissa, kuten eläinlääkärin toimenpiteissä. Hyvin voimakkaasti stressaavissa tilanteissa ei hieronnasta ole enää apua. (Hemmings;McBride;& Robinson, 2004, s. 80.)

5.2 Kävelymatot ja vesikävelymatot sekä uittaminen

Erilaisten kävelymattojen avulla voidaan hevosia kuntouttaa ja valmentaa kontrolloiduissa olosuhteissa. Maton avulla voidaan kontrolloida hevosen tekemän työn määrää ja saada se työskentelemään suorassa linjassa. (Marlin & Nankervis, 2002, s. 192.) Kävelymatolla hevonen ei pysty liikkumaan epärytmissä, sillä liikkuva matto vaatii yhtä pitkiä askelia jokaiselta jalalta. Hevosen on matolla kehitettävä tasapainoaan ja opetettava liikkumaan oikeassa rytmissä. Liikkuva matto saa hevosen käyttämään enemmän lantion lihaksiaan. Lantion lihaksien täytyy työskennellä ahkerasti, jotta hevonen saa tuotua takajalkansa vartalon alle. Kävelymatoilla voidaan siis tehokkaasti työstää selkälihaksia. Kävelymatolla ei kuitenkaan pystytä kehittämään työntövoimaa tehokkaasti, joten se ei korvaa täysin muita liikuntamuotoja. (Bromiley, 2007, ss. 136 – 137.)

Kävelymatot ovat hyödyllisiä esimerkiksi jännevamman jatkohoidossa, sillä hevonen saadaan tekemään työtä turvallisessa ympäristössä. Matolla on pienempi riski, että hevonen innostuu liikaa ja loukkaa itsensä uudelleen. Matto sopii toipilashevosille myös siksi, että sen pohja on aina tasalaatuinen. Mattoja voidaan myös kallistaa (katso kuva 2), saaden hevonen kävelemään ylämäkeen. (Marlin & Nankervis, 2002, s. 192.) Hevoselle voidaan toteuttaa jopa intervalliharjoituksia kävelymatolla: matto ohjelmoidaan nousemaan tietyin väliajoin niin, että hevonen joutuu kävelemään ylämäkeen. Tällaista tehokasta liikuntamuotoa käytetään esimerkiksi Stall Biskopin kuntoutuskeskuksessa. (Biskop, 2015.)

Kuva 2 Hevonen kävelemässä ylämäkeen kävelymatolla (Lääveri, 2015)

Vesikävelymatoilla hyödynnetään veden nostetta ja vastusta. Veden noste pienentää hevosen painon lihaksiin ja niveliin kohdistuvaa rasitusta. Veden vastus sen sijaan edistää lihasvoiman kasvua. (Keski-Pohjanmaan maaseutuopisto, 2012, s. 14.) Veden noste ja vastus muuttavat hevosen liikera-toja verrattuna siihen, että hevonen liikkuisi kuivalla matolla tai maalla (Marlin & Nankervis, 2002, ss. 195–196). Vesialtaan veden määrä mukautetaan hevosen tarpeiden mukaan (Keski-Pohjanmaan maaseutuopisto, 2012, s. 14). Hevosen kävellessä noin etupolven syvyisessä vedessä, se liikkuu pyöreämmin ja koukistaa erityisen hyvin kintereitä. Hevosen kävellessä syvämmässä vedessä, kuten esimerkiksi lapaan ylettyvässä vedessä, liikerata muuttuu jälleen. Tällöin hevonen alkaa liikkua pitkillä ja hitailla askelilla. Hevosen ravatessa vedessä, se liikkuu huomattavasti enemmän ylöspäin, kuin mitä se liikkuisi maalla. (Marlin & Nankervis, 2002, ss. 195–196.)

Kuva 3 Hevonen vesikävelytyksessä (Lääveri, 2015)

Vesimaton lisäksi hevosta voi kahluuttaa omaperäisemmilläkin keinoilla. Kangasniemeläisellä ravi- valmentaja Terho Rautiaisella on hiihtohissistä rakennettu kahlulaite. Laite toimii sähköllä ja sen nopeutta voidaan säätää. Hevoset kävelevät vedellä täytetyssä, kumimatto pohjaisessa betonialtaassa ympyrää. Vesi altaaseen tulee porakaivosta. Rautiaisella on myös oma vedenpuhdistamo, joka kierrättää altaan vesimäärän kolmessa tunnissa. (Mikkelin ravirata, 2010.)

Vesikävely (katso kuvat 3 ja 4) nostaa hevosen sykettä vain hieman enemmän verrattuna kuivalla matolla kävelytykseen samalla nopeudella kävelytettäessä. Vesikävelytystä voi siksi tehdä turvallisesti myös huonokuntoisille hevosille. Sykkeen nousun määrään vaikuttavat kuitenkin huomattavasti veden lämpötila ja syvyys, sekä askellaji millä hevonen vedessä kulkee. Vedessä ravaaminen vaatii melkoista koordinaatiokykyä ja työpanosta hevoselta. Ravatessa syke voi nousta jopa keskimäärin 170 sykkeeseen minuutissa. Vesikävelytyksessä on varteenotettava kuntoutusmenetelmä, sillä se vähentää kehoon kohdistuvia iskuja ja se rohkaisee hevosta liikkumaan pyöreässä muodossa. Hevonen siis nostaa selkäänsä liikkeessään. (Marlin & Nankervis, 2002, s. 196.)

Kuva 4 Vesikävelymatolla jumppaava hevonen (Lääveri, 2016)

Vesikävelytys on kontrolloitava liikutusmuoto, jota voidaan hyödyntää monien, muttei kaikkien vammojen kuntoutuksessa (Marlin & Nankervis, 2002, s. 196). Se sopii esimerkiksi jännevammojen, nivelrikkojen ja niveljäykkyyksien hoitoon. Vesikävelytys on hyvä vaihtoehto hevosen taluttamiselle. Se myös edistää askellajien symmetrisyyden kehittymistä. Vesikävelytystä ei kuitenkaan suositella mikäli hevosella on akuutti niveltulehdus, ihotulehdus, akuutti lihastulehdus, sydänongelmia tai hengitystiesairaus. (West, 2012.) Vesikävelytystä on kritisoitu esimerkiksi siitä, että se kehittää etujalkojen lihaksistoa liikaa. Vesikävelytys tulisi toteuttaa eläinlääkärin ohjeiden mukaan ja kokeneen käsitelijän valvonnassa. (Marlin & Nankervis, 2002, s. 196.)

Hevosen uittaminen on verrattain suosittu lisä kilpahevosten valmennusohjelmissa. Uittaessa hevoselle saadaan tehtyä melko raskas, mutta luustoa rasittamaton liikuntaharjoitus. Uiminen stimuloi lihaksistoa, sydän- ja verisuonielimistöä ja hengityselimistöä. Uiminen vastaa keskinkertaista tai vaativaa liikuntaharjoitusta, mutta siinä hevosen keho ei altistu koville iskuille. (Marlin & Nankervis, 2002, ss. 193–194.)

Uiminen kehittänee myös hengitykseen tarvittavia lihaksia, sillä sisäänhengityksen aikana hevosen täytyy laajentaa rintakehäänsä veden painetta vastaan. Hevoset hengittävät uudessa eri tavoin kuin maalla liikuessaan. Hevosten askeltiheys ja hengitystiheys laskevat alhaisemmaksi. Hengitystiheys laskee keskimäärin 30–40 kertaa minuutissa. Hevoset ottavat selvästi suurempia hengevetoja uudessaan. Hengityselimistön reaktioista uimiseen ei ole kuitenkaan raportoitu tieteellisessä kirjallisuudessa. (Marlin & Nankervis, 2002, ss. 194–195.)

Hevosia voidaan uittaa alkuun kovalla nopeudella lyhyitä aikoja (4 – 5 minuuttia kerrallaan) tai rauhallisemmalla tahdilla noin 15 minuuttia kerrallaan. Uittamisen määrä ja vauhti riippuu, siitä millai-

seen käyttöön hevosta valmennetaan. Useimmat hevoset pystyvät kehityttyään uimaan jopa tunnin ajan. Uittamisesta on eniten hyötyä, kun hevonen saadaan uimaan järkevällä nopeudella. (Marlin & Nankervis, 2002, s. 194.) Eläinlääkäri Kira Kanerva toteaa kuitenkin Hevoset & ratsastus lehdessä (Hevosen kuntoutus vaatii aikaa ja paneutumista, 2013 s. 24), että uittaminen ei sovellu selkävaivaiselle hevoselle. Syynä on se, että hevonen ui pää ylhäällä ja selkä notkolla.

5.3 Suolahuonehoidot

Hevosten suolahuonehoidot ovat saaneet inspiraationsa suoraan ihmisten suolahuoneista. Esimerkiksi Jokimaan hevostuntoutuskeskuksessa suolapölyn puhalttaa suolahuoneeseen ihmisten suolahuoneita varten valmistettu laite, suolageneraattori. Myös käytettävä suola on samaa, kuin ihmisten suolahuonehoidoissa. Suolahuonehoidossa hevonen viedään pieneen suljettavaan huoneeseen (kuva 5), johon puhalletaan suolapölyä noin 30 minuutin ajan. Suolahuonehoidoilla haetaan apua erilaisiin iho- ja hengitystieongelmiin, kuten siitepölyallergioihin ja limaisuuteen. (Packalén, 2015.)

Kuva 5 Suolahuone Jokimaalla (Lääveri, 2015)

Suolapölyn hyödylliset vaikutukset on havaittu jo 1800-luvun puolivälissä suolakaivoksissa. Suolapölylle altistuvilla suolakaivostyöntekijöillä oli hyvin vähän keuhkosairauksia. Ensimmäinen suolaklinikka perustettiin jo vuonna 1843 Puolan Wieliczkaan. Suomessa ensimmäiset suolahuoneet rakennettiin ihmisille vuonna 2003. (Hugg, 2012, s. 1.) Pienet suolahiukkaset tunkeutuvat ihoon ja hengitystie-

elimiin. Pienimmät hiukkaset (1-5 µm) tunkeutuvat jopa keuhkorakkuloihin asti. Suolapölyn bakteeri- ja allergeenitasot ovat hyvin matalat, sillä suolalla on antibakteerisia ominaisuuksia. (Kekäläinen & Veki, 2015, s. 25.)

Ihmisten suolahuonehoitotutkimukset antavat suuntaa suolahuonehoitojen vaikutuksista hevosilla-kin. Vuonna 2013 tehdyssä tutkimuksessa neljä haastateltavana ollutta astmaatikkoa kertoi suolahuonehoidon vähentävän limantuloa, keventävän hengittämistä, helpottavan seuraavan yön yskää ja auttavan univaikeuksissa. (Paldanius, 2013, s. 3.) Etelä-Karjalan Allergia- ja Ympäristöinstituutissa tehdystä tutkimuksesta havaittiin astmaatikoilla keuhkoputkien yliärsytyksen vähentymistä. Atooppiseen ihottumaan ei kuitenkaan suolahuonehoidoista ollut apua. (Saarinen, 2007, s. 18.)

Suolahuonehoito on luonnonmukainen, lääkkeetön hoito. Se on riskitön hoitomuoto ja Ypäjän Hevosopiston tallimestari Sari Raiskio kertoo Hevosmaailma-lehden artikkelissa, että suolahuone auttaa pääsääntöisesti kaikkia hengitystieongelmien takia hoitoon tulleita hevosia. Raiskion mukaan suolahuonehoitoa on käytetty hevosille maailmalla jo hyvinkin paljon. Hoitoa käytetään paljon Keski-Euroopassa ja esimerkiksi Australiassa laukkahevosilla. Hengitystiet avautuvat ja hevosen hengittäminen helpottuu toisinaan jo heti ensimmäisellä hoitokerralla. Toisinaan tarvitaan useampi hoitokerta. Suolahuonehoidot toteutetaan tapauskohtaisesti, sillä hevosen hengitysteiden ahtaus, tukkoisuuden määrä ja liman sijainti hengitysteissä vaikuttavat paranemiseen. (Niinikoski, 2015, ss. 69–70.)

Suolahuonehoitoja voidaan hyödyntää terveyttä ylläpitävänä ja suorituskykyä lisäävänä keinona. Hevosen hapenottokyky lisääntyy, kun suolapöly supistaa hengitysteiden limakalvoja. Suolahuonehoidot ovat doping-vapaita, mutta Hippos kieltää kuitenkin antamasta hoitoja kilpailuaikana tai kilpailupaikalla. Suolan desinfiointiominaisuuksia voidaan hyödyntää paljon matkustavilla ja kisaavilla hevosilla. Sari Raiskio kertoo, että taudinaiheuttajat saadaan pidettyä kurissa esimerkiksi käyttämällä hevosta suolahuoneessa ennen takaisin omaan talliin tuloa. (Niinikoski, 2015, ss. 69–70.)

Suolahuonehoitoja käytetään myös kesäihottumahevosten hoidossa. Suolapöly tunkeutuu ihohuokosiin ja tuhoaa siellä bakteereja ja lievittää tulehdusta. (Jokimaan hevoskuntoutus, s.a.) Hoito kannattaa kuitenkin aloittaa jo aikaisin keväällä, ennen ihottuma-oireiden alkamista (Packalén, 2015). Ypäjän Hevosopiston tallimestari Sari Raiskio kertoo, että Ypäjällä suolahuonehoitoa on annettu kesäihottumahevosille muiden oheishoitojen, kuten aloe veran ohella. Raiskion mukaan hevoset vastasivat hoitoihin hyvin ja näyttivät hankaavan itseään vähemmän. (Niinikoski, 2015, s. 70.)

5.4 Solarium- ja saunahoidot

Hevosten solariumissa voi olla infrapuna- ja ultraviolettivalaisimia. Infrapunavalaisimet tuottavat säteilyä, joka läpäisee ihon (epidermis) ja lämmittää sen alaista kudosta (dermis). Infrapunavalon aallonpituus on 904 nm ja se läpäisyvyvyys on 30 – 40 mm. Infrapunavalaisimien avulla voidaan kuivattaa hevonen liikunnan jälkeen, rentouttaa ja lämmittää hevosta esimerkiksi ähkyn tai lannehalvauksen jälkeen. Solariumin avulla voidaan lievittää myös lihasten kireyttä rankan suorituksen, kuten kilpailun jälkeen. (Bromiley, 2007, ss. 107–109.) Lisäksi solariumin avulla voidaan helpottaa joitakin hevosten iho-ongelmia. Ihmisillä tehdyissä tutkimuksissa on havaittu auringonvalolla ja erilaisilla valohoidoilla olevan apua esimerkiksi atooppisten iho-ongelmien hoidossa (Saarinen, 2007, s. 9).

Ultraviolettivalo on keinotekoinen auringonvalo. Kontrolloitu määrä auringonvaloa on hyödyksi kaikelle elävälle kudokselle. Yksi huomattavimmista ultraviolettivalon hyödyistä on, että se edistää hevosen elimistön D-vitamiinin tuotantoa. Tätä kautta ultraviolettivalo lisää hevosen yleistä hyvinvointia. (Bromiley, 2007, s. 109.) Kuvassa 6 on Jokimaan hevuskuntoutuksen solarium, jossa on käytössä sekä infrapuna- että ultraviolettivalaisimet.

Kuva 6 Lämminveriravuri kuivattelemassa solariumin alla (Lääveri, 2015)

Useat solariumlaitteiden valmistajat kertovat solariumhoitojen lisäävän myös orien ja tammojen hedelmällisyyttä. Infrapunasäteilyn kerrotaan lisäävän verenkiertoa lisääntymiselimiin ja kiihtyneen verenkierron ansiosta, elimet toimivat tehokkaammin. Ultraviolettivalo sen sijaan stimuloi hormoneja tuottavaa aivolisäkettä. Solarium myös vähentää tammojen hermostuneisuutta ja edesauttaa tiinehtymistä tätä kautta. (Beautysun, 2011) Varsinaista tutkimustietoa solariumin käytöstä hevosten hedelmällisyshoitona en kuitenkaan löytänyt.

Keinotekoisella auringonvalolla on tutkitusti vaikutusta hevosten hormonitoimintaan ainakin silloin, kun hevoset altistetaan valolle päivittäin useiden tuntien ajan. Lisääntyvä auringonvalo keväällä saa aikaan tammojen kiimaan tulemisen, orien hedelmällisyyden paranemisen ja talvikarvan putoamisen. Keinotekoisella auringonvalolla pystytään pidentämään päivän kestoa 14–16 tuntiin ja näin aikaistamaan kiimojen tuloa. Valaisimien sijainnilla hevoseen nähden, valon intensiteetillä ja aallonpituudella on hoidoissa suuri merkitys. Hevoset alkavat lisääntyneen valonmäärän myötä pudottamaan talvikarvaansa 30–60 päivän sisällä ja munasarjojen aktiivisuus lisääntyy 60–90 päivän sisällä. Valohoidot on siis aloitettava hyvissä ajoin ennen kevättä. (Wright, 1998.) Stressin on todettu useissa tutkimuksissa vaikuttavan negatiivisesti lisääntymishormonien tuotantoon (Hagman, 2008, s. 30). Rentouttavista solariumhoidoista voi siis olla apua hedelmällisyyden parantamisessa ainakin stressin vähentämisen kautta.

Suomesta löytyy myös hevosille tarkoitettuja infrapunasaunoja. Tampereella, hevuskuntoutus Ekohepossa on yrityksen omistajan Jyrki Pyykön itse kehittämä sauna hevosille (kuvassa 7). Kyseessä on pieni huone, jossa hevonen laitetaan seisomaan tutkimuspilttuuseen. Huoneen seinillä ja katossa on infrapunalämmittimiä, jotka lämpenevät pinnaltaan 60 asteeseen. Tila suljetaan, jolloin hevonen pääsee nauttimaan infrapunasaunasta. Lämpö lievittää kiputiloja, saa hevosen lihakset rentoutumaan ja hevonen myös hikoilee saunassa huomattavasti. Hevosen ruumiinlämpö nousee, aineenvaihdunta kiihtyy ja hikoillessa kuona-aineet poistuvat. (Pyykkö, 2015.) Infrapunasaunan lämmöstä saavat nauttia myös hevuskuntola Vesiitin hoidettavana olevat hevoset (Hevoskuntola Vesiitti, 2012).

Kuva 7 Ekohepon infrapunasauna (Lääveri, 2015)

5.5 Laserhoidot

Jenni Lehtinen on perehtynyt eläinlääketieteen lisensiaatin tutkielmassaan *Low Level Laser Therapy: Periaatteet ja käyttömahdollisuudet eläinlääketieteessä. Kirjallisuuskatsaus ja 2 potilaskertomusta*, alhaisen energian lasereilla tehtäviin laserhoitoihin ja niiden hyödyntämiseen eläimillä. Laserhoitoja tehdään joko paikallisesti tai akupunktio- ja pulssiterapiana. Akupunktio- ja pulssiterapiassa hoidetaan tiettyjä pisteitä, joiden kautta halutaan vaikuttaa syvemmälle kehon sisälle, kuten sisäelimiin. (Lehtinen, 2009, s. 3.)

Laserterapiassa käytettävät LLLT-laserit stimuloivat solujen toimintaa kylmän valon avulla. Valo aktivoi elimistön entsyymejä, minkä kautta kehon luonnolliset paranemis- ja kivunlievitysmekanismit kiihtyvät. (Lehtinen, 2009, ss. 13, 20.) Tätä kautta laserterapialla voidaan vaikuttaa lukuisiin erilaisiin vammoihin ja sairauksiin. Hevosilla laserhoidosta on saatu paljon positiivisia kokemuksia kroonisten selkäkipujen ja haavojen paranemisesta. Laserhoidoilla voidaan edistää märkäpaiseiden ja tulehduspesäkkeiden kypsymistä. Nivelten hoidossa laser lievittää turvotusta, tulehdusta ja lisää nivelen liikkuvuutta. Tosin pienemmät nivelet näyttävät vastaavan hoitoon paremmin kuin suuret. (Lehtinen, 2009, ss. 27–28.) Lihas- ja jännevammoissa laser on todettu hyödylliseksi tulehdusta ja turvotusta vähentävänä ja nopeasti kipua lievittävänä hoitona. Se ehkäisee vammojen kroonistumista, edesauttaa kollageenin syntyä ja jänteen paranemista. Laserhoidon on todettu nopeuttavan jopa luukudoksen paranemista. (Lehtinen, 2009, ss. 29–30.)

Laseria on käytetty paikalliseen kivunlievitykseen Kiinassa jo yli 30 vuotta. Sen on todettu rentouttavan lihaksia jopa paremmin, kuin neuloilla suoritettavan akupunktion. Riittävä säteilyannos on 20–100mJ/akupunktiopiste. (Lehtinen, 2009, s. 26.) Laserakupunktiota käytetään samoihin akupunktiopisteisiin, kuin neuloilla tehtävässä hoidossa. Laserin vaikutussyvyys on kuitenkin muistettava ottaa huomioon. Laserakupunktio on todettu hyödylliseksi esimerkiksi puhkurihevosille, joilla on akuutti hengenhädistys. 105 hevosen seurantatutkimuksessa 73 hevosen todettiin parantuneen täysin oikeista hoitajakson (5–7vko) päätyttyä. Puhkurin aiheuttava allergeeni on tietenkin pystyttävä ensin löytämään ja poistamaan. Laserakupunktio voi olla hyödyksi myös hoidettaessa erilaisia koliikkeja. Onnistuneen hoidon avulla voidaan saada suoliston normaali liike palautumaan noin 10 minuutin kuluessa. (Lehtinen, 2009, ss. 30–31.)

Laserhoidon tulehdusta ja turvotusta vähentävä vaikutus johtuu pienten verisuonien verenkierron ja imunestekierron kiihtymisestä. Tutkimuksissa on havaittu, että laserin aiheuttama verenkierron kiihtyminen jatkui 20 minuuttia hoidon jälkeen kudoksen kylmäyksestä huolimatta. Laserin verenkierron kiihdyttäminen ei siis perustu lämpöön vaan siihen, että solujen aineenvaihdunta nopeutuu ja elimistö reagoi tähän. (Lehtinen, 2009, s. 24.)

Jatkuvasti säteilevien lasereiden teho on 1–500 mW ja pulsoivien lasereiden teho on 10–150mW. Laserin teho vaikuttaa käsittelyajan pituuteen siten, että voimakkaammalla laserilla hoidetaan vähemmän aikaa. Soluihin kohdistetaan aina tietty säteilyannos. Annos ilmoitetaan jouleina neliösenttimetriä kohden. Liian alhainen säteilyannos ei tuota haluttuja muutoksia ja liian korkea annos voi alentaa

vaikutusta tai aiheuttaa ei-haluttuja vaikutuksia. Laserin vaikutussyvyyteen vaikuttavat kudostyyppi, pigmentti, lika ja hoidossa käytettävä aallonpituus. Säteilyn läpäisyvyyteen voidaan vaikuttaa myös painamalla laseria kevyesti iholle, jolloin veri pakenee hoidettavalta alueelta. Esimerkiksi jänteitä hoidettaessa kannattaa lisäksi ajaa ensin hoidettavalta alueelta karvat pois ja pestä iho. (Lehtinen, 2009, ss. 13–16.)

Laserlaitteet ovat erilaisia, joten laserhoitoa antavan henkilön tulee olla tietoinen hoitoon tarvittavasta säteilyannoksesta ja laserlaitteen aallonpituudesta, wattimäärästä ja pulssitetuissa lasereissa taajuudesta. Hoitoon käytetty aika lasketaan näiden tietojen perusteella. Kuvassa 8 on yksi hevostautusyrityksessä käytettävä laserhoitolaite. Hoitoon tarvittava säteilyannos vaihtelee alueen koon ja hoidettavan vamman mukaan. (Lehtinen, 2009, s. 3.) Säteilyannoksen suositukset vaihtelevat hieinan lähteiden mukaan, mutta joitakin yleisiä ohjeita on kuitenkin olemassa. Esimerkiksi haavoihin ja triggerpisteisiin annetaan 1-2 J/m² ja isompiin lihaksiin ja niveliin 4-8 J/m². Hoitokertojen määrä riippuu niin ikään vammasta. Kroonisten tuki- ja liikuntaelin vammojen hoitoa kannattaa tehdä 1-3 kertaa viikossa ja haavoja voidaan hoitaa jopa päivittäin. (Lehtinen, 2009, s. 19.)

Kuva 8 Laserhoitolaite (Lääveri, 2015)

Laserhoidot ovat suhteellisen riskittömiä hoitoja. Kudonvaurion riski on kuitenkin olemassa, mikäli laitteen teho on suuri ja säde suunnataan samaan kohtaan pitkäksi aikaa. Myös silmävamman riski on huomioitava, eikä laseria saa suunnata suoraan silmään. Terapialasereiden säteily ei ole ionisoivaa tai karsinogeenistä, sillä niiden aallonpituus on yli 600nm. (Lehtinen, 2009, ss. 6–8.) Lisäksi on huomioitava, että kaikkia laserin sivuvaikutuksia ei tunneta, joten käyttöä kannattaa välttää kasvikäisillä epifyysi-linjoihin, endokriinisiin kudoksiin, tiineillä tiettyihin akupunktiopisteisiin ja syöpää sairastaville. (Lehtinen, 2009, s. 19.)

5.6 Spa- kylmävesihoito eli niin kutsutut porealtaat

Hevosten porealtaissa ei suinkaan köllötellä lämpimissä vesissä. Hevonen seisoo altaassa, jossa poreilee suolainen ja jäätävän kylmä vesi (2–4 °C). Professori Evan Huntin suunnittelemassa laitteessa hyödynnetään osmoosia. Suolainen, kylmä vesi vähentää turvotusta ja poistaa ylimääräistä nestettä kudoksista. Kylmä vesi saa aikaan lisääntyneen verenkierron ja myös veden poreilu vaikuttanee verenkiertoa kiihdyttävästi. (Bromiley, 2007, ss. 144–146.) Kuvassa 9 hevosten spa, hevuskuntola Ekohepossa.

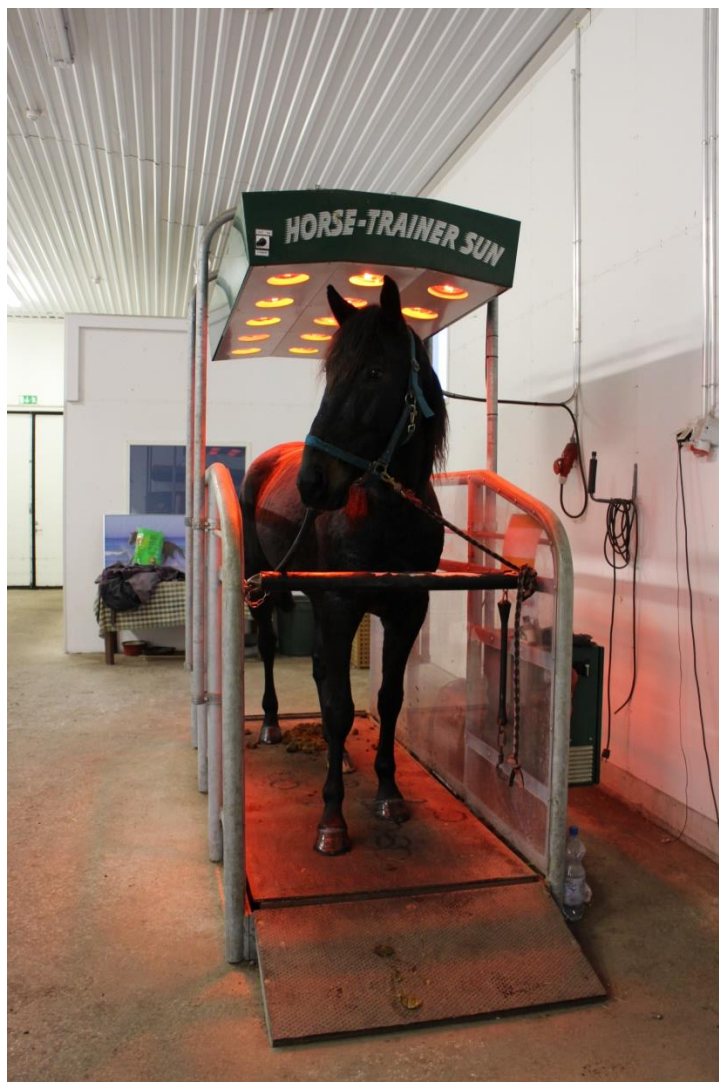
Kuva 9 Hevosten spa (Lääveri, 2015)

Porealtaiden verenkiertoa kiihdyttävää ja turvotusta vähentävää vaikutusta voidaan hyödyntää muun muassa turvonneisiin jalkoihin tai niveliin, jännevammoihin, kipeisiin jalkoihin, pinnallisiin haavoihin ja imusuonentulehduksiin (Bromiley, 2007, ss. 144–146). Hevosista hoito on rentouttavaa ja mukavaa. Ne menevät altaaseen mielellään ja tuntuvat pitävän hoidosta (Biskop, 2015).

5.7 Muita hoitomenetelmiä

Erilaisia hevosten hoitomenetelmiä on lukuisia. Osa menetelmistä on jo varsin vanhoja ja paljon käytettyjä. Osa on vasta rantautumassa Suomeen. Hevuskuntoutuskeskuksissa on mahdollisuus saada myös harvinaisempia hoitoja. Hevuskuntoutus Ekohepo tarjoaa tavanomaisen hieronnan lisäksi akupunktio- ja kraniosakraalahoitoja (Pyykkö, 2015). Myös Stall Biskop:ssa on mahdollista saada hevoselle kraniosakraaliterapiaa. Stall Biskop:ssa hevonen voi lisäksi nauttia magneettipeitosta tai Suomessa vielä harvoin nähtävästä hierovasta pöydästä. Relax on pilttuomainen laite (katso kuva 10), jossa hevonen seisoo värisevän lattian päällä. (Biskop, 2015.)

Tärinä hieroo ja treenaa koko hevosta ja laitteen lattia myös kohoaa ja kääntyilee hitaasti eri asentoihin. Väriä kohdistuu täten tasaisesti joka puolelle hevosen kehoa. Laura Biskop kertoo laitteen rentouttavan stressaantuneitakin hevosia ja hevoset pitävät kyseisestä hoitomenetelmästä. Stall Biskopin hierovassa pöydässä on lisäksi infrapunasolarium. (Biskop, 2015.)

Kuva 10 Relax - hierova pöytä (Lääveri, 2015)

Useat ihmisillä tehdyt tutkimukset ovat osoittaneet tärinähoidoilla olevan positiivisia vaikutuksia. Matalataajuinen (25–45 Hz) koko kehon tärinähoito on todettu ihmisillä lisäävän jalkojen voimaa ja liikkeen nopeutta. Vuonna 2005 Ruotsin maatalousyliopistossa tehtiin tutkimus, jossa Vitafloor-merkkisen hierovan pöydän vaikutuksia tutkittiin yhdeksällä hevosella. Vitafloor on tarkoitettu käytettäväksi sekä terveiden hevosten treenaamisessa, että loukkaantuneiden hevosten kuntoutuksessa. Tärinän kerrotaan stimuloivan haavojen paranemista, vähentävän lihasjäykkyyttä ja lisäävän hevosten liikkuvuutta. Hierova pöytä on ollut hyödyllinen myös ähkyoireista kärsivillä hevosilla. (Tingbö, 2005, ss. 4, 6.)

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitä vaikutuksia hoidoilla on hevosille. Tutkimusmenetelminä käytettiin lämpökamerakuvia ennen ja jälkeen hoidon, tiettyjen veriarvojen mittausta, rektaalilämpötilan mittausta, sydämen sykkeen mittausta ja hevosten psyykkisten reaktioiden tarkkailua. (Tingbö,

2005, s. 4.) Tutkimuksessa käytettiin yhdeksää hevosta, joista neljä oli kliinisesti terveitä, neljällä oli vamma etujalan pinnallisessa koukistajajänteessä ja yhdellä oli vamma molempien etujalkojen pinnallisissa koukistajajänteissä (Tingbö, 2005, s. 8).

Tutkimuksissa havaittiin lämpötilan laskevan huomattavasti etujalkojen kavioissa ja nivelissä Vita-floorilla tehdyn hoidon jälkeen. Kavioiden lämpötila kertoo verenvirtauksesta, joten lämpökameralla voidaan mitata alueen verenvirtausta. Tutkimuksen tuloksista voidaan siis päätellä, että hierova pöytä vaikuttaa hevosien raajojen verenkiertoon. Lämpökamerakuvausissa havaittiin myös lämpötilan nousua reisilihasten alueella, mutta suurten lihasten lämpötilan nousua hierovalla pöydällä tehdyn hoidon jälkeen pitäisi tutkijoiden mukaan tutkia vielä lisää. Ihmisillä tehdyissä tutkimuksissa on kuitenkin havaittu matalataajuusisen tärinän lisäävän lihasten verenkiertoa ja kasvattavan lihassolujen halkaisijaa. (Tingbö, 2005, ss. 18–19.)

Verikokeissa havaittiin kaliumarvojen laskemista ja kahdella hevosista havaittiin muutosta myös CK-arvoissa (Tingbö, 2005, s. 4). CK-arvoilla tarkoitetaan kreatiinikinaasiarvoja jotka nousevat esimerkiksi akuutin lihasvaurion yhteydessä tai hevosien hermostuessa (Suomen hevostietokeskus ry, s.a., ss. 1–2). Sydämen sykkeeseen tai rektaalilämpöön ei hoidolla ollut merkittäviä vaikutuksia. Hevoset kävelivät ensimmäisillä kerroilla varovaisesti koneeseen, sillä koneeseen mentäessä niiden oli astuttava noin 15 cm korkea askelma ylöspäin ja alustana oli uusi, musta kumimatto. Tärinän käynnistyessä ensimmäistä kertaa suurin osa hevosista huolestui, mutta jännittyneisyys hävisi parissa minuutissa. Yksikään hevonen ei vaikuttanut stressaavan tilannetta ja monet niistä alkoivat jopa haukotella hoidossa. Hevoset vaikuttivat pitävän hoidosta. (Tingbö, 2005, ss. 15–16.)

Hevosihmiselle voi joskus tulla vastaan myös ultraäni- ja elektroterapiahoidot. Elektroterapia jaetaan kolmeen eri tyyppiin: matalaan, keskitasoiseen ja korkeaan taajuuteen. Matalan tehon elektroterapiassa taajuus on 0–1500 Hertzin välillä. Sen avulla pystytään laajentamaan hoidettavan alueen verisuonia, vähentämään turvotusta, rauhoittamaan hevosta ja stimuloimaan lihaksia. Keskitajuusien elektroditerapiassa taajuus vaihtelee 3–10 KHz välillä. Tätä taajuusalueita käytetään lääketieteellisiin tarkoituksiin ja sen avulla saadaan hoidettavan alueen lämpötila nousemaan ja verisuonet laajenemaan. Korkeita taajuuksia (yli 100 KHz) käytetään lääketieteellisiin tarkoituksiin. Niiden avulla pystytään niin ikään nostamaan lämpötilaa ja laajentaa verisuonia, mutta niillä pystytään myös poistamaan kudosta kirurgisissa toimenpiteissä. (Denoix & Pailloux, 2011, ss. 131–132.)

Tunnetuimpia elektroterapian hoitoja ovat TENS-laitteella tehdyt hoidot. TENS on lyhenne sanoista Transcutaneous Electrical Nerve Stimulation eli kyseessä on sähköä avulla tehtävä hermostimulaatio. Laitteeseen kuuluu kaksi tai useampia sähköimpulsseja lähettäviä elektrodilevyjä. Elektrodilevyt ovat varautuneet plus- ja miinusvarauksin. Elektrodilevyt asetellaan hevosien ihon pintaan niin, että hoidettava alue jää plussavarauksella ja miinusvarauksella olevien elektrodilevyjen väliin. Plus- ja miinusvaraukselliset elektrodilevyt voivat olla myös molemmat hoidettavan alueen päällä. Elektrodilevyjen välillä kulkeva sähkövirta saa aikaan lihasten supistumisen. TENS hoitoa voidaan käyttää muun muassa kiputiloihin, lihasten ja kalvojen kireyksiin, ääreisverenkierron häiriöihin ja tuntopuutoksiin. Sitä voidaan antaa lyhyinä hoitoina jopa ennen kilpasuorituksia. Sähköhoito ei kuitenkaan sovi pään

alueelle, puudutetuille alueille, suoraan luun päälle tai hevoselle jolla on sähköallergia tai sydänlihassairaus. (Mikkonen, 2013, s. 29.)

Ultraääntä voidaan laserin tapaan käyttää moneen käyttötarkoitukseen lääketieteessä. Ultraääntä käytetään tutkimisen lisäksi terapeuttisiin hoitoihin. Tällöin käytetään eri voimakkuutta kuin kudoksia tutkittaessa. (Bromiley, 2007, s. 100.) Ultraääniaallot saavat kudosten sisäiset molekyylit liikkumaan, jonka vaikutuksesta hoidettavan alueen lämpötila nousee. Kalvojen läpäisevyys paranee, jolloin kudosteneste pääsee poistumaan. Ultraääniterapialla voidaan hoitaa jännetuppitulehduksia, sidekudosvammoja ja nivelvammoja ja ruhjeita. Sitä voidaan hyödyntää myös selkärankaongelmissa. Ultraäänellä voidaan hajottaa arpikudoksen säikeitä ja lievittää kipua. (Denoix & Pailloux, 2011, ss. 133–134.)

Ultraääni aiheuttaa lievän tulehdusreaktion, joka lisää alueen verenkiertoa. Ultraäänen on myös havaittu lisäävän solujen aktiivisuutta. Ultraäänihoidolla voidaan laukaista lihaskrampeja ja lisätä arpikudosten joustavuutta. Kudoksen joustavuuden lisääntyminen on havaittu rottakokeissa. Vuonna 1978 Irakissa tehdyssä tutkimuksessa, havaittiin ultraäänen parantavan huomattavasti jänteiden paranemista kirurgisen leikkauksen jälkeen. Myös luun kasvun on todettu kiihtyvän ultraäänen avulla. (Bromiley, 2007, ss. 102–103.)

Ultraäänihoidoilla voi olla vakavia negatiivisia vaikutuksia, jos hoito ei ole toteutettu oikein. Väärin käytettynä ultraäänen on todettu aiheuttavan nivelten pinnan tuhoutumista ja ei-pinnallisen kudoksen kuolioitumista. (Bromiley, 2007, s. 100.) Ultraäänihoidoja antaessa on huomioitava useita seikkoja. Laitetta ei saa käyttää aivojen, silmien tai lisääntymiselimien alueella. Sitä ei saa käyttää kasvaimiin tai hevosella, jolla on ruuansulatuselimistön sairaus tai sydän- tai verisuonistonsairaus. Hoitoa ei saa antaa jos hevosella on verenmyrkytys, mutta poskiontelotulehdus ei estä hoitamista. Ultraäänihoidoilla ei aiheuta hevoselle minkäänlaisia tuntemuksia, ellei hoidossa annettava annos ole liian iso. Liian suuri annos voi aiheuttaa kipua. Pitkään käytettynä ultraääni saattaa aiheuttaa luun haurastumista. Yleensä hoitoa suositellaan jatkettavaksi enintään kuukauden ajan, jos hoitoa annetaan päivittäin. (Bromiley, 2007, ss. 105–106.)

Ypäjän Hevosfysion palveluihin kuuluvat lisäksi magneettiterapia, BEMER-Vet-terapia ja Flexineb-hengitystiesumutin hoidot. Ypäjän Hevosfysio käyttää Activo-Med Combi Blanket Classic -magneettiterapia loimea. Loimeen saa liitettyä lisäksi jalkapädit. Magneettiloimi synnyttää sykkivän magneettikentän, jonka kerrotaan kohottavan hapen osapainetta kudoksessa. Tämän seurauksena verenkierto ja aineenvaihdunta vilkastuvat. Magneettiterapialla voidaan hoitaa lihaksiston ongelmia, tulehduksia, nivelongelmia, aineenvaihdunnan ja verenkierron häiriöitä, pehmytkudosvaurioita ja haavoja, sekä lisätä yleistä hyvinvointia hevosella. (Hevosopisto Ypäjä, 2016.) Magneettiloimi löytyy myös hevoskuntoutuskeskus Stall Biskop:sta (Biskop, 2015).

BEMER-vet terapia perustuu elektromagneettisten pulssien (PEMF) toimintaan. Elektromagneettiset pulssit parantavat verenkiertoa ja soluaineenvaihduntaa. Kiihtyneen aineenvaihdunnan kautta muun muassa solujen uusiutuminen, immuunivaste ja kehon omat korjausmekanismit toimivat paremmin.

Terapia lisää myös hevosen suorituskykyä. (Hevosopisto Ypäjä, 2016) Elektomagneettipulssi-terapiaa on tutkittu paljon ihmisillä ja on jo vuosikymmenien ajan todettu hyödylliseksi hoitokeinoksi moneen haastavaan lihas- ja luukudokseen liittyviin ongelmiin. Elektomagneettisilla pulsseilla pyritään matkimaan kehossa luonnollisesti sidekudoksen muotoutuessa syntyviä jänniteitä. PEMF-terapiasta ovat hyötyneet esimerkiksi sellaiset potilaat, joilla on ongelmia murtumien uudelleenkasvussa. Terapia on riskitön ja kivuton hoitomuoto. (Cell, 1993.)

Flexineb – hengitystiesumutin on hevosille tarkoitettu nebulasaattori eli laite, jolla saadaan annettua esimerkiksi hengitysteiden lääke sumutteena. Laitteessa on hevosen turvan ympärille laitettava maski, jonka kautta aerosoliliuos sumutetaan hevosen hengitettäväksi. Laite generoi 2-5 micrometrin kokoisia hiukkasia, jotka tunkeutuvat syväälle hevosen keuhkoihin. Flexinebin avulla voi hevoselle annostella erilaisia hengitysteitä avaavia luontaistuotteita, kuten suolaliuosta, porsamia, salinia ja eukalyptystä. Lisäksi eläinlääkärit voivat laitteella annostella antibiootteja ja muita lääkkeitä keuhkojen ja ilmasteiden hoitoon. (Hevosopisto Ypäjä, 2016.)

6 PALVELUIDEN HINTATASO

Hevoskuntoutusyrityksen asiakasta kiinnostaa varmasti hevoscuntoutuskeskusten palveluiden hintataso. Selvitin palveluiden hintoja hevoscuntoutusyritysten verkkosivujen perusteella. Laskin taulukkoon 3, eri palveluiden hinta-asteikot eli halvimman ja kalleimman hinnan palvelulle. Selvitystyöni aikana huomasin, että kuntoutuskeskusten palveluiden hinnat vastaavat melko paljon toisiaan. Suurta eroa tiettyjen hoitojen välillä ei ollut. Esimerkiksi vesikävelytyksen kertakäynti maksoi 40 eurosta 45 euroon kerta. Ero yritysten välillä oli vesikävelytyksen osalta siis vain viisi euroa. Alueellista hintaeroa ei ollut havaittavissa. (Ekohepo, 2013; Hevoskuntola Vesiitti, 2012; Hevosopisto Ypäjä, 2015; Hämeen hevoscuntoutus, 2016; Jokimaan hevoscuntoutus, s.a.; Stall Biskop, 2016)

Taulukosta 3 on kuitenkin nähtävissä, että halvimmillaan vesikävelytyks maksaa vain 36 euroa/kerta. Tämä johtuu yritysten tarjoamista alennuksista ostaessa useamman palvelun kerralla. Yritykset tarjoavat edullisempia hintoja ostaessa esimerkiksi viiden tai kymmenen käyttökerran kortin tiettyyn palveluun. Osa yrityksistä tarjoaa alennuksia myös ostaessa esimerkiksi vesikävelytyksen yhteydessä jonkin muun hoidon hevoselleen. Esimerkiksi Ypäjän Hevosfysiassa vesikävelytyksen ja BEMER-Vet hoidot saa yhteishintaan 45 euroa/kerta. Normaalisti yksi käyntikerta vesikävelytyksessä maksaa Hevosfysiolla 40 euroa ja BEMER-Vet hoito 15 euroa. Alennusta useammasta hoidosta saa siis esimerkiksi tapauksessa 10 euroa. (Hevosopisto Ypäjä, 2015) Otin taulukossa yritysten tarjoamat alennukset huomioon, jotta palveluiden todellinen hintataso tulisi esille.

Täysihoidokuntoutuksen hinta vaihteli 890 eurosta, 1022 euroon/kuukausi. Täysihoidokuntoutus sisältää hevosen täysihoidon ja hevoskohtaisesti suunnitellun kuntoutuksen (Hämeen hevoscuntoutus, 2016). Kuukautta lyhyemmätkin kuntoutusjaksot ovat mahdollisia. Stall Biskop:ssa alle kuukauden mittaiset kuntoutusjaksot hinnoitellaan vuorokausimaksun mukaan. Yrityksessä alle kymmenen päivän kuntoutusjaksot maksavat 35 euroa vuorokaudelta. Alle 20 päivän kuntoutusjaksot maksavat 32

euroa vuorokaudelta. (Stall Biskop, 2016.) Hämeen hevostuntoutuskeskuksessa alle kuukauden mittaisten kuntoutusjaksojen hinnat sovitaan tapauskohtaisesti. Tapauskohtaisesti voidaan sopia myös pitkäaikaisten (yli 3kk) kuntoutusjaksojen hinta. Lisäksi yritys tarjoaa alennusta Tampereen Hevosklinikin ja Animagi Hevossairaala Hyvinkään diagnoosilla tuleville asiakkaille. Näille asiakkaille täysihoidokuntoutus on 10 prosenttia edullisempi, jolloin kuukausihinta on 920 euroa/kuukausi. Hämeen hevostuntoutus tarjoaa myös edullisempaa täysihoidokuntoutusta, joka sisältää hevosen täysihoidon lisäksi kolme kertaa viikossa tehtävän vesikävelyn. Vesitreenukuukausi ei sisällä vesikävelytyksen lisäksi muita kuntoutushoitoja. Vesitreenukuukauden hinta on 740 euroa. Hämeen hevostuntoutukseen voi tuoda hevosensa myös lomahoitoon. Omistajan lomaillessa hevonen saa täysihoidon ja sopimuksen mukaisen liikunnan kuntoutuskeskuksessa. Hevosen kuntoa voidaan ylläpitää omistajan loman aikana myös kuntoutushoidoilla. Lomahoito voidaan sopia vuorokauksi tai vaikka useammaksi kuukaudeksi. Hinnat sovitaan tapauskohtaisesti. (Hämeen hevostuntoutus, 2016.)

Taulukko 3 Palveluiden hintataso (Lääveri, 2016)

Palvelut	Hinta-asteikko
Suolahuone	22,5 - 40e
Spa	40 - 45e
Infrapunasauna	40e
Kuntoutusarvionti	50e
Vesikävelytys	36 - 45e
Vesikävelytys + infrapunasolarium	45 - 50e
Vesikävelytys + suolahuone	45e
Vesikävelytys + laserhoito	60e
Vesikävelytys + magneettiterapia	45e
Vesikävelytys + BEMER-Vet	45e
Vesikävelytys + Flexineb	45e
Kävelytysmatto	25 - 30e
Infrapunasolarium	10 - 25e
Magneettiterapia	13,5 - 15e
Laserhoito	20 - 50e
Hieronta	50 - 65e
Fysioterapia	85e
Hammashoito	85 - 115e
Kengitys- ja ajopalvelu	25 - 130e
Flexineb - hengitystiesumutin	13,5 - 15e
BEMER - Vet terapia	13,5 - 15e
Täysihoidokuntoutus kuukausi	890 - 1022e
Vesitreenukuukausi	740e
Relax - hierova pöytä	25e
Kraniosakraalihoito	50e
Kuntoutusjakso alle 10 päivää	35 e/vrk
Kuntoutusjakso alle 20 päivää	32 e/vrk

7 CASE: JOKIMAAN HEVOSKUNTOUTUKSEN ASIAKAS NOORA HIMANEN

Opinnäytetyössäni halusin tuoda myös asiakkaiden näkökulmaa esille. Päädyin tekemään tapaustutkimuksen, jossa tutkin yksittäistapausta, tuoden yksityiskohtaisesti ja intensiivisesti asiakkaan näkökulman esiin. Toteutin tapaustutkimuksen haastattelemalla Jokimaan hevostutkimuksen asiakasta Noora Himasta. Haastattelu nauhoitettiin litteroinnin mahdollistamiseksi. (Hirsjärvi ;Remes;& Sajavaara, 2012, ss. 134–135.)

Haastattelu toteutettiin iltapäivällä 13.11.2015 Jokimaan hevostutkimuksen tiloissa. Tapaustutkimukselle tyypillisesti yksittäistapausten tutkimus toteutettiin luonnollisessa tilanteessa (Hirsjärvi ;Remes;& Sajavaara, 2012, s. 135). Haastattelin Himasta hänen hevostensa ollessa samalla aikaa hoidettavana hevostutkimuskeskuksella. Haastattelussa käytin apuna valmiiksi laatimaani lomaketta (katso liite 2). Haastattelun avulla keräsin yksityiskohtaista tietoa yhdestä hevostutkimuskeskuksen asiakkaasta ja samalla sain yksityiskohtaista tietoa neljästä hevostutkimuskeskuksessa hoidettavasta hevosesta. Haastattelun avulla selvitin muun muassa millaisia hevosia Himanen on käyttänyt hoidettavana Jokimaan hevostutkimuksessa, millaisia hoitoja hän on hevosille käyttänyt ja millaisia tuloksia hän on kokenut saaneensa hoidoilla. Lisäksi haastattelussa kysyin Himasen omaa mielipidettä palveluiden hintatasosta ja milloin hänen mielestään kannattaisi käyttää hevostutkimuskeskuksen palveluita.

7.1 Asiakkaan ja hevosten esittelyt

Noora Himanen on heinolalainen ravihevosten kasvattaja ja valmentaja sekä Racehill Stable-tallin omistaja. Hevosia tallissa oli haastatteluajankohtana kymmenen. Hevosista viisi on ravihevosia, joista kolme olivat sillä hetkellä kilpailevia. Lisäksi tallissa on yksi siitostamma, sen kesällinen varsa ja kaksi shetlanninponia. Himanen kertoo oppineensa hevosten kasvatuksen ja valmennuksen työn kautta.

Noora Himasen hevosista neljä käyttivät säännöllisesti Jokimaan hevostutkimuksen palveluita. Hoidettavia hevosia ovat nelivuotias lämminverinen ruuna Racehill Darkness, nelivuotias lämminverinen ruuna Racehill Victory, kahdeksanvuotias lämminverinen tamma Racehill Emily ja kolmevuotias lämminverinen tamma Racehill Nelly. Hevoset käyvät Jokimaalla kävelemässä vesikävelymatolla, hieronnassa ja suolahuone hoidoissa. Hoidoilla Himanen hakee sekä suorituskyvyn paranemista, että hyvinvoinnin ylläpitämistä.

7.2 Käytettävät palvelut ja tavoitteet

Himasen hevosista Racehill Darkness (kuvassa 11) käy Jokimaalla vesikävelytyksessä tarpeen mukaan selkälihasten ja lapojen hyvän toiminnan takaamiseksi. Kahdeksan vuotiaan Racehill Emilyn hoito Jokimaalla aloitettiin vuoden 2014 lopulla, jolloin vesikävelytyksellä haettiin apua lihaksistoltaan heikompaan vasempaan takajalkaan. Hevonen ei ontunut takajalkaa, mutta se jäi kovassa ravissa jälkeen. Vesikävelytyksellä lihaksisto saatiin kuitenkin tasapainoon ja nykyään Emily käy vesikävelyssä lihasten verryttelyksi. Racehill Emily käy kävelemässä vesikävelymatolla viikkoa ennen starttia 30 minuutin ajan. Emilyä kävelytetään vesikävelymatolla myös päivää ennen starttia tehtävän viimeistelyn yhteydessä. Tällöin tamma kävelee matolla vartin ajan.

Kuva 11 Racehill Darkness aloittamassa vesikävelyä

Racehill Victory käy vesikävelytyksessä lihasten ”jumppaamiseksi”. Victory on Himasen kertoman mukaan kuuma hevonen ajaa, joten lihasten kireytymistä ehkäistään vesikävelyllä ja hieronnalla. Racehill Nelly käy kaksi kertaa kuussa vesikävelytyksessä ja hieronnassa toisen etujalan hajavarpaisuuden takia. Hieronnalla tamman sään ja lavan alueen lihasten kireyksiä saadaan helpotettua. Vesikävelytyksellä ja hieronnalla haetaan myös voimaa takapäen lihaksiin.

Suolahuonehoitoja Himanen käyttää hevosillaan hoitotoimenpiteenä silloin jos hevosilla on ollut tukkoisuutta tai limaisuutta. Suolahuoneen avulla ylimääräinen lima tulee paremmin ulos hengitysteistä. Racehill Emily käy suolahuonehoidossa starttia edeltävänä päivänä, sillä Himanen on kokenut sen

auttavan hengitysteiden toimintaan. Himasen mukaan tamma ei ole pystynyt keväällä ja syksyllä kostealla ilmalla suorittamaan kunnolla, mutta suolahuone on auttanut asiaan.

Lisäksi kaikki Himasen hevosista nauttivat infrapunasolariumin lämmöstä ennen hierontaa ja pesun jälkeen karvan kuivattamiseksi. Hevoset pestään radalla ajon jälkeen ja infrapunasolariumissa ne saadaan nopeasti kuivaksi kotimatkaa varten. Ennen hierontaa hevosten lihaksia lämmitetään valmiiksi hierontaa varten 20 minuutin ajan.

7.3 Hoidoilla saadut tulokset

Himanan kertoo olevansa tyytyväinen hoidoilla saamiinsa tuloksiin. Hän kertoo tammansa Racehill Emilyn tehneen vuonna 2015 parhaan kautensa raviradoilla. Racehill Emilyn hoidosta hän kertoi seuraavaa: *"Kun Emily alkoi ihan alkujaan käymään tässä, niin nähtiin se takajalan vajaus ja tän vuoden alkupuolella se oli jo normalisoitunu oikeeseen nähden ja sehän on nyt tehnyt ihan elämänsä juoksujä".* Myös hevosen hieroja on huomannut positiivisia muutoksia. Emily on ollut kiukkuinen kireitä lihaksia hierottaessa, mutta kun hevonen ensin käy vesikävelyssä, niin se ottaa hieronnan paremmin vastaan. Vesikävelyssä hevonen saa käyttää ylimääräistä energiaa pois ja vetristää lihaksiin ennen hierontaa. Racehill Nellyn hajavarpaisuus ei ole aiheuttanut ongelmia, kun hevosta käytetään säännöllisesti vesikävelyssä. Eikä Himanen näe hoitojen olleen haitaksi nelivuotiaalle Racehill Victorillekään. Ruuna pääsi aloittamaan vuonna 2015 kilpauransa ja haastatteluun mennessä se oli juossut neljä starttia. Tuloksena on ollut yksi kakkossija ja kolme voittoa.

Himanan kertoo, että hänen mielestään hevoskuntoutuspalveluita kannattaa käyttää varsinkin hevosen ollessa peruskuntokaudella tai starttitauolla. Tauon aikana on hyvä hetki hoitaa hevonen kuntoon ja ylläpitää hyvää hoitoa. Hyvä hetki aloittaa hoidot on esimerkiksi silloin, kun starttien välille tulee pidempi tauko. Hoidoista ei ole hänen mukaan haittaa starttien välissäkään, sillä esimerkiksi vesikävelytys ei ole fyysisesti erityisen raskasta, vaan se nimenomaan auttaa lihaksia toimimaan ja vertymään. Himanen mainitsee myös, ettei kylmässä vedessä kävely ainakaan tee pahaa hevosen jaloille.

Jänne- ja hankosidevammojen hoidossa hevoskuntoutuskeskuksen palvelut ovat Himasen mukaan ehdottoman hyvä kuntoutusmuoto. Kysyin häneltä, että eikö hevosta kannattaisi laittaa laitumelle toipumaan, johon hän vastasi että, kyllä hevosen voisi laitumelle laittaa toipumaan jos siihen on mahdollisuus. Mutta jos esimerkiksi hankoside hajoaa syksyllä, niin laidunloma ei onnistu. Himanen myös mainitsee kuulleensa vesikävelyllä ja laserilla hoidettujen hankoside- ja jännevammojen paranemisen hyvin. Parantuminen ei ehkä nopeudu, mutta uusiutuminen on parempaa ja kestävämpää. Kysyin mielipidettä myös palveluiden hintatasosta, johon Himanen vastasi hintojen olevan sopivalla tasolla. Hevosharrastajillakin on hänen mukaan varaa käyttää hevosta kuntoutuskeskuksessa, kunhan vain harrastajat ensin ymmärtäisivät, että hoidoista saatu hyöty on hinnan arvoista.

8 HEVOSKUNTOUTUSKESKUSTEN TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Suomen huono taloudellinen tilanne heijastaa myös hevostalouteen. Taantuma näkyy selvästi varsinkin ravialalla. Taantumana myötä ovat esimerkiksi ravipäivät vähentyneet. Samoin ovat vähentyneet kilpailevien hevosten ja ohjastajien määrät, sekä kilpailevien ravihevosten yksityisomistajien määrä. Raviurheilun ahdinko näkyy myös hevosten astutusmäärien laskuna. Lämminveritammojen astutusmäärät ovat laskeneet vuosien 2008–2013 aikana 35 % ja suomenhevostenkin astutusmäärät olivat vuonna 2014 alhaisemmat, kuin 1990-luvun laman aikana. (Partanen, 2014.) Kuitenkin hevosten määrä on viimeisen 30 vuoden aikana kasvanut nopealla tahdilla. Vuonna 2013 hevosia oli Suomessa 75 000, kun niitä oli vielä vuonna 1980 vain 31 500. Ennusteiden mukaan hevosten määrä kasvaa vielä seuraavien vuosikymmenien aikana edelleen. (Mäki-Tuuri & Laitinen, 2014.)

Hevostalous muuttaa ajan saatossa muotoaan muun yhteiskunnan mukana. Tästä on olemassa selkeä esimerkki 1960–1970-lukujen taitteesta. Niihin aikoihin hevosten ja erityisesti suomenhevosten rooli työjuhdata muuttui urheilu- ja vapaa-ajankäyttö hevosiksi. (Saastamoinen, 2014, s. 2.) Muutosta on ilmassa nytkin, kun niin sanottu ”uusi hevostalous” tekee tulojaan. Markku Saastamoinen on luennoinut uudesta hevostaloudesta muun muassa Joensuun kulttuuripolitiikan päivinä vuonna 2014. Saastamoisen mukaan hevosen sosio-ekonominen rooli on kasvamassa. Hevosta tullaan käyttämään yhä enemmän sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa, ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäjänä ja kestävän ja monimuotoisen ympäristön säilyttäjänä. Hevosia käytetään yhä monipuolisemmin, joka kasvattaa ja monipuolistaa koko hevostaloutta. Kansainvälisestikin on nähtävissä, että pehmeät arvot ja vihreä talous ovat nousussa myös hevostalouden parissa. (Saastamoinen, 2014, ss. 7–9.) Hevonen nähdään yhä useammin kumppanina ja kaverina ja sen hyvinvointiin panostetaan hyvin paljon (Saastamoinen, 2014, s. 14).

Hevoskuntoutuskeskuksia tarkastellessa voi toivoa, että tämä ala olisi osa tätä kehittyvää ja nousevaa ”uutta hevostaloutta”. Hevoskuntoutuskeskuksissa vieraillessani sain kuulla, että asiakkaina on urheiluhevosten lisäksi myös ihan tavallisia harrastehevosia ja poneja. Hevonen on arvokas kaverina ja sen hyvinvointiin halutaan panostaa paljon. Ihmiset panostavat nykyään hyvin paljon lemmikkieläinten hoitoon ja hyvinvointiin ja hevosen aseman muuttuessa voi olla, että myös sen hyvinvointiin panostetaan enemmän. Hevosystävän hyvinvointiin voidaan laittaa paljon rahaa, vaikka siitä ei olisi jatkossa taloudellista hyötyä, kuten voi olla esimerkiksi kilpakentillä menestyvällä urheiluhevosella.

Hevoskuntoutuskeskusten yrittäjiä haastatellessani kysyin heidän mielipiteitään hevostalouden tulevaisuudesta Suomessa. Jokimaan hevostalouden yrittäjä Susanna Packalénin mukaan tulevaisuus on hevostalouden yrityksillekin haastava tässä taloustilanteessa. Hänen mukaansa on vaikea ennustaa tuleeko yrityksiä tulemaan lisää. (Packalén, 2015.) Stall Biskop:n yrittäjä Laura Biskop on kuitenkin toiveikkaampi ja uskoo, että hevostalouden yrityksiä tulee Suomeen enemmänkin. Biskop:n yrityksessä riittää asiakkaita ja hevosia tulee varsin kaukaakin täysihoidokuntoutukseen. (Biskop, 2015.)

Myös Hämeen hevoskuntoutuksessa on riittänyt asiakkaita. Hevosia tulee yrityksen täysihoitokuntoutukseen ympäri Suomea ja joitakin hevosia tulee Ruotsin puoleltakin. Yrittäjän mukaan kysyntää kuntoutuspalveluille on. Kati Kuivakoski kuitenkin toteaa, että hevoskuntoutusrytityksen perustajan on oltava ammattitaitoinen, jotta yritys saisi jalansijaa. (Kuivakoski, 2016.) Hevoskuntoutuskeskuksen menestykseksi vaaditaan, että hevosenomistaja voi luottaa laadukkaaseen palvelutasoon. Laadukkaan palvelutason takaavat mielestäni Kuivakosken mainitsema yrittäjän ammattitaitoisuus. Lisäksi hevoskuntoutuskeskuksen kaikkien työntekijöiden pitää olla ammattitaitoisia ja perehdytettyjä hevosten kuntoutukseen. Lisäksi täytyy muistaa, että täysihoitokuntoutuksessa vastuu hevosen kuntoutumisesta on hevoskuntoutuskeskuksen yrittäjällä. Yrittäjä vastaa silloin hevosen oikeaoppisesta liikunnasta, ruokinnasta ja käsittelystä kuntoutuksen ajan. Mikäli hevonen sen sijaan käy kuntoutuskeskuksessa vain yksittäisen hoitotoimenpiteen ajan, on vastuu kuntoutumisesta hevosen omistajalla.

Hevoskuntoutus Ekohepon yrittäjä Jyrki Pyykkö sanoi haastattelussa, että tällä hetkellä Suomessa ei mikään näytä kovin valoisalta, mutta tilanteen täytyy joskus kääntyä nousuunkin. Yrittäjän mukaan tulevaisuudessa kysyntää hevoskuntoutuspalveluilla voi olla nykyistä enemmän. Hän kertoo, että: *"Entistä enemmän mennään siihen, että useimmat hevosen omistajat ovat kuitenkin sitä mieltä, että mieluummin käyttää näitä ennakoivia, ettei heti lyödä piikistä."* Hevosten kuntoutuskeskusten tarjoamat palvelut tuovat siis vaihtoehtoja hevosten hoitoon ja hyvinvoinnin ylläpitoon. Pyykkö kertoo tuntevansa, että hevosten hengitystieongelmat ovat lisääntyneet ja niihinkin käytetään mielellään suolahuoneen tapaisia luontaishoitoja. (Pyykkö, 2015.) Ypäjän Hevosopiston tallimestari Sari Raiskio kertoo Hevosmaailma-lehden artikkelissa havainneensa yhtäläillä hevosten hengitystieongelmien lisääntyneen (Niinikoski, 2015, s. 68). Tarvetta siis ainakin hengitystieongelmien helpottamiseen vaikuttaisi olevan.

Hevoskuntoutus Ekohepon yrittäjä Jyrki Pyykkö kertoo vesikävelytysmattojen tapaisten laitteiden olevan Saksassa jokapäiväisessä käytössä eläinlääkäreiden klinikoillakin. Pyykkö uskoo laitteiden yleistyvän Suomessakin eläinlääkäreiden kautta asenteiden muuttuessa. Pyykkö uskoo kuntoutuspalveluiden kysynnän lisääntyvän ihmisten nähdessä hoitojen hyvät tulokset. Hän toivoo hevosenomistajien ymmärtävän palveluiden kulurakenteen. Esimerkkinä hän esitti, että jos käyttää hevostaan vesimatolla 2 kertaa kuussa, hintaa tulee 80 euroa. Pyykkö kertoo hoidon maksavan itsensä takaisin pidemmällä tähtäimellä, sillä hoitojen avulla omistaja saa harrastaa terveemmällä hevosella ja hevonen pystyy suorittamaan paremmin. (Pyykkö, 2015.)

9 PÄÄTÄNTÖ

Jokainen hevosten parissa toiminut tietää, että loukkaantumisia joskus sattuu, eikä niiltä voi aina mitenkään välttyä. Urheiluhevosilta vaaditaan nykyään yhä kovempia suorituksia, jolloin hyvän hoidon merkitys korostuu. Hevoskuntoutuskeskukset tarjoavat palveluita, joiden avulla voidaan ylläpitää kaikenlaisten hevosten hyvinvointia ja edistää kuntoutumista loukkaantumisen tai leikkauksen jälkeen. Tarjolla olevia hoitomuotoja on paljon ja uusia hoitomuotoja tulee varmasti kehittymään ja rantautumaan Suomeen jatkossakin. Kuntoutuskeskusyrittäjien onkin oltava valppaana pysyäkseen nopeassa kehityksessä mukana. Uudet hoitomuodot ja niiden oikeat käyttötavat pitää kuitenkin ensin oppia tuntemaan, ennen kuin niitä voi tarjota asiakkaille.

Koin itse hyvin mielenkiintoiseksi selvittää opinnäytetyössäni kuntoutuskeskuksissa tarjottavien hoitomuotojen tieteellistä pohjaa. Tieteellisten tutkimusten löytäminen ei ollut ihan helppoa, sillä laitteista oli internetissä paljon markkinointiin tarkoitettua materiaalia. Haluamaani materiaalia löytyi kuitenkin Google Scholarin, Melindan, Emeraldin ja ScienceDirectin avulla. Suurin osa aineistosta oli englanninkielistä, mutta osa oli myös ruotsin- ja suomenkielistä. Vaikeuksia tuotti kuitenkin löytää tutkimustietoa hevosten suolahuonehoidoista, spa-hoidoista ja solariumin vaikutuksista. Suolahuoneen terveysvaikutuksia oli tutkittu lähinnä ihmisillä. Hevosten solarium- ja spahoidoista sen sijaan oli lähinnä vain markkinointitarkoituksiin tehtyä materiaalia. Yritysvierailuilla sain kuulla myös yrittäjien mielipiteitä eri hoitomuodoista ja niiden käyttötavoista. Jokaisella yrittäjällä oli paljon kerrottavaa omista kokemuksistaan ja näkemyksistään hevosten kuntoutuksessa.

Opinnäytetyöni tavoitteet täytyivät mielestäni hyvin. Sain laadittua määritelmän hevuskuntoutuskeskuksille ja kokosin niiden toiminnasta kattavan kuvauksen. Hevoskuntoutuskeskusten tarjoamista hoitomuodoista löytyi tietoa, joka täytti lähdekritiikkivaatimukseni. Työssäni käytin aineistona tieteellisiä tutkimuksia ja nojauduin mahdollisimman uuteen tietoon. Työni validiutta lisäävät aineiston keräämisessä käyttämäni eri lähteet: internet, kirjallisuus, haastattelut ja havainnoinnit. Tapaustutkimuksessa haastattelemani asiakkaalla oli kertynyt jo kokemusta erilaisista kuntoutuskeskuksen palveluista. Sain haastattelussa kerättyä tietoa enemmän kuin odotinkaan ja täytin mielestäni tapaustutkimuksen tavoitteet hyvin.

Hevoskuntoutuskeskuksia on Suomessa vielä vähän verrattuna esimerkiksi Keski-Eurooppaan. Saksassa ja Ranskassa laitekuntoutuksen käyttäminen on yleistä ja esimerkiksi vesikävelytyskoneita on useilla hevosklinikoillakin. Hevoskuntoutuskeskuksia on runsaasti myös muun muassa Iso-Britanniassa ja Pohjois-Amerikassa. Mielestäni hevuskuntoutuskeskuksia pitäisi tulla tulevaisuudessa myös Suomeen lisää. Haastattelemini yrittäjien mukaan palveluille on ollut kysyntää. Täysihoidokuntoutusta tarjoavilla yrityksillä on asiakkaita ympäri Suomea, mutta päivätoimintaan keskittyvillä yrityksillä asiakaskunta on yritystä lähellä. Uskon, että tällä hetkellä hevuskuntoutuskeskuksia on niin vähän ja harvassa, että niitä mahtuisi lisää Suomeen. Hevosomistajien kynnys käyttää kuntoutuskeskusten palveluita alenee, mikäli yritys sijaitsee kohtuullisen matkan päässä. Kenties tässä olisi yksi uusi hevosalan yritysmuoto, joka voisi tuoda piristystä koko Suomen hevosalauteen.

Hevoskuntoutuskeskukset ovat Suomessa pieniä yrityksiä. Yrittäjinä toimii henkilöitä, jotka ovat toimineet hevosten kanssa vuosikymmeniä. Heitä kiinnostavat hevosten kanssa toimiminen ja hevosten hyvinvoinnin lisääntyminen yritystensä palveluiden tarjoamisen kautta. Hevoskuntoutusyrityksen omistajalta ja henkilökunnalta vaaditaan taitoa käsitellä hevosia turvallisesti. Hevosen anatomia ja fysiologia on tunnettava ja palveluntarjoajan pitää lisäksi tietää paljon hevosten vammojen kuntoutamisesta. Laittekuntoutusta tarjottaessa on laitteen käyttäjän osattava käyttää laitetta ja tiedettävä miten laitetta käytetään erilaisten tapauksien kanssa. Jokainen hevonen on yksilö, joten jokainen vamma on hoidettava yksilölle sopivasti, vaikkakin esimerkiksi hankosidevammojen kuntoutus tapahtuu pääpiirteittäin yleensä samanlaisesti.

Yrittäjältä ja yrityksen henkilökunnalta vaaditaan siis paljon ammattitaitoa ja – tietoa. Hevosten kuntoutuspalveluiden tarjoamisesta ei ole kuitenkaan saatavilla valmista opasta. Hevoskuntoutusyrityksen perustamisopas voisikin olla tätä tutkimusta seuraavana työnä. Mielenkiintoista olisi myös selvittää hevostuntoutusyritysten kannattavuutta laskelmien avulla. Hevoskuntoutusyrittäjän on tehtävä paljon itsenäistä työtä hankkiakseen tarvittavat tiedot ja taidot. Yrittäjän täytyy olla paneutunut hevosiin ja niiden kuntoutukseen ja ennen kaikkea yrittäjän täytyy olla kiinnostunut alasta. Hevoskuntoutuskeskuksen yrittäjältä ei vaadita mitään koulutusta alalle. Tämä tuo mieleen kysymyksen, että kuinka hevosen omistaja voi tietää, mistä saa hevoselleen ammattitaitoista kuntoutusta. Pitäisikö kuntoutuskeskuksien perustamista valvoa? Millainen koulutus hevostuntoutuskeskuksissa palveluita tarjoavalla henkilöllä pitäisi olla? Hevosten kuntoutuksessa vaaditaan taitoa käsitellä hevosia ja käyttää erilaisia laitteita. Hevosen anatomia ja fysiologia, sekä erilaisten vammojen syntyisyys ja paraneminen on tunnettava. Lisäksi on omattava asiakaspalvelutaitoja. Hevoskuntoutuskeskuksen asiakasta helpottaisi, mikäli hän voisi nähdä todistuksen edellä mainittujen tietojen ja taitojen osaamisesta.

Hevosten kuntouttamisesta kuntoutuskeskuksissa jää myös paljon mielenkiintoista tutkittavaa ja näitä tutkimuksia varmasti tarvittaisiin. Joistakin hoidoista, kuten spa-hoidoista on vielä hyvin vähän tutkimuksia. Olisi mielenkiintoista tutkia millaisia tapauksia Suomessa on hevostuntoutuskeskuksissa kuntoutettu ja millaisiin tuloksiin on päästy. Eri hoitojen yhdistämisten hyödyistä ja haitoista ei ole myöskään tehty tutkimuksia ja tämä avaakin ovia hyvin monille eri tutkimuksille.

LÄHTEET

- The Thoroughbred Rehabilitation Centre Ltd. (2016). *TRC The Thoroughbred Rehabilitation Centre*. Haettu 26. tammikuu 2016 osoitteesta <http://www.thoroughbredrehabilitationcentre.co.uk/>
- Beautysun. (2011). *Beautysun*. Haettu 18. tammikuu 2016 osoitteesta Horse Solarium: <http://www.beautysun.eu/en/horse.htm>
- Biskop, L. (18. marraskuu 2015). Kruunupyy.
- Bromiley, M. (2007). *Equine Injury, Therapy and Rehabilitation*. New Jersey: Blackwell Publishing.
- Cell, J. (1993). *Beneficial effects of electromagnetic fields*. Haettu 2. helmikuu 2016 osoitteesta http://pemf.info/images/scientificstudies/PEMF_Fx_abstracts.pdf
- Denoix, J.-M.; & Pailloux, J.-P. (2011). *Physical Therapy and Massage for the Horse*. London: Manson Publishing Ltd.
- Ekohepo. (2013). *Ekohepo*. Haettu 4. helmikuu 2016 osoitteesta Hinnasto: <http://www.ekohepo.fi/7>
- Grönberg, P. (2001). *Hevosien ABC*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Hagman, M. (2008). *Lisensiaatin tutkielma*. Haettu 18. tammikuu 2016 osoitteesta Hevosien hedelmällisyyteen vaikuttavat tekijät - kirjallisuuskatsaus: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/1975/8207/5.2.%20Lisensiaattity%C3%B6_Hagman%20Maija.pdf?sequence=3
- Heiskanen, M.-L.; Kinnunen, S.; Lehmuskero, A.; & Mäenpää, P. (2003). *Hevosien valmennusfysiologian perusteet*. Kuopio: Hevostietokeskus.
- Hemmings, A.; McBride, S.; & Robinson, K. (2004). *A Preliminary Study on the Effect of Massage*. Haettu 12. tammikuu 2016 osoitteesta <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0737080604000206>
- Hevoskuntola Vesiitti. (2012). *Hevoskuntola Vesiitti*. Haettu 4. helmikuu 2016 osoitteesta Hinnasto: <http://www.vesiitti.net/4>
- Hevoskuntola Vesiitti. (2012). *Palvelut*. Haettu 2. helmikuu 2016 osoitteesta <http://www.vesiitti.net/3>
- Hevosopisto Ypäjä. (22. lokakuu 2015). *Hevosten kuntoutuslaitos Hevosfysio*. Haettu 12. 1 2016 osoitteesta <http://www.hevosopisto.fi/fin/hevospalvelut/hevosfysio/>
- Hevosopisto Ypäjä. (18. tammikuu 2016). *Hevosfysio*. Haettu 2. helmikuu 2016 osoitteesta Sykkivä magneettikenttäterapia: <http://www.hevosopisto.fi/fin/hevospalvelut/hevosfysio/magneettiterapia/>
- Hevosopisto Ypäjä. (18. tammikuu 2016). *Hevosfysio*. Haettu 2. helmikuu 2016 osoitteesta BEMER 3000 VET terapia: http://www.hevosopisto.fi/fin/hevospalvelut/hevosfysio/bemer-vet_terapia/
- Hevosopisto Ypäjä. (18. tammikuu 2016). *Hevosfysio*. Haettu 2. helmikuu 2016 osoitteesta Flexineb - tehokas hengitystiesumutin: http://www.hevosopisto.fi/fin/hevospalvelut/hevosfysio/flexineb_hengitystiesumutin/
- Hirsjärvi, S.; Remes, P.; & Sajavaara, P. (2012). *Tutki ja kirjoita*. Hämeenlinna: Tammi.
- Horse & Rider Oy. (2011). *Horse & Rider*. Haettu 29. maaliskuu 2016 osoitteesta Rasitusvammoista: http://www.horserider.fi/epages/Kaupat.sf/fi_FI?ObjectPath=/Shops/Horse/Categories/Hevostietoutta/Rasitusvammoista1
- Hugg, T. (2012). *Etelä-Karjalan Allergia- ja Ympäristöinstituutti*. Haettu 18. tammikuu 2016 osoitteesta Suolakaivoksista suolahuonehoitoon: <http://www.suolahoitolat.fi/artikkelit/Hugg.pdf>
- Hämeen hevostietoutus. (2016). *Hämeen hevostietoutus*. Haettu 4. helmikuu 2016 osoitteesta Hinnasto: <http://www.hameenhevostietoutus.com/p/hinnasto.html>

- Hämeen hevoskuntoutus. (2016). *Hämeen hevoskuntoutus*. Haettu 17. huhtikuu 2016 osoitteesta Hämeen hevoskuntoutus: <http://www.hameenhevoskuntoutus.com/>
- Jokimaan hevoskuntoutus. (2015). *Jokimaan hevoskuntoutus*. Haettu 22. tammikuu 2016 osoitteesta <http://www.jokimaanhevoskuntoutus.fi/>
- Jokimaan hevoskuntoutus. (s.a.). *Jokimaan hevoskuntoutus*. Haettu 18. tammikuu 2016 osoitteesta Suolahuone: <http://www.jokimaanhevoskuntoutus.fi/suolahuone>
- Jokimaan hevoskuntoutus. (s.a.). *Jokimaan hevoskuntoutus*. Haettu 4. helmikuu 2016 osoitteesta Hinnasto: <http://www.jokimaanhevoskuntoutus.fi/hinnasto>
- Kekäläinen, H.;& Veki, V. (2015). Haettu 18. tammikuu 2016 osoitteesta Suolaa haavoihin: <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/98809/KekalainenVeki.pdf?sequence=1>
- Keski-Pohjanmaan maaseutuopisto. (2012). *Hevosten kuntoutuskeskus - hankkeen loppuraportti*. Kaustinen: Keski-Pohjanmaan maaseutuopisto, Kaustisen yksikkö.
- Kuivakoski, K. (9. tammikuu 2016). Humppila.
- Lehtinen, J. (2009). *Eläinlääketieteen lisensiaatin tutkielma*. Haettu 19. Lokakuu 2015 osoitteesta Low Level Laser Therapy: periaatteet ja käyttömahdollisuudet eläinlääketieteessä. Kirjallisuuskatsaus ja 2 potilaskertomusta: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/14250/Lisensiaatin%20tutkielma_Lehtinen.pdf?sequence=1
- Marlin, D.;& Nankervis, K. (2002). *Equine exercise physiology*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Mikkelin ravirata. (6. Heinäkuu 2010). *Tähen Tuuri Kahlaa*. Haettu 14. Lokakuu 2015 osoitteesta <https://www.facebook.com/mikkelinravirata/videos/113929711987402/>
- Mikkonen, H. (2013). *Hevosten hieronta- ja lihahuoltopalveluiden käyttö Etelä-Pohjanmaalla*. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu.
- Mäki-Tuuri, S.;& Laitinen, A. (2014). *Hevoset ja kunta - rajapintoja*. Saarijärvi: Hippolis - Hevosalan osaamiskeskus ry.
- Nieminen, V. (2012). Jännevamma ei paljon naurata. *Hevosnomistaja*(4).
- Niinikoski, M.-K. (2015). Röörät puhdistuvat ja hapenottokyky lisääntyy. *Hevosmaailma*(1).
- Packalén, S. (18. marraskuu 2015). Lahti.
- Paldanius, L. (2013). *Opinnäytetyö*. Haettu 18 . tammikuu 2016 osoitteesta Astmaatikkojen kokemuksia suolahuonehoidosta: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/57334/Paldanius_Lilli.pdf?sequence=1
- Partanen, M.-M. (19. maaliskuu 2014). *Helsingin Sanomat*. Haettu 29. tammikuu 2016 osoitteesta Taantuma iski pahasti ravialaan: <http://www.hs.fi/urheilu/a1395127194958>
- Pyykkö, J. (27. marraskuu 2015). Tampere.
- Rauman, J. (2012). *Anivet Hevosklinikka*. Haettu 8. maaliskuu 2016 osoitteesta Irtopalat hevosilla: http://www.anivet.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=79:irtopalat-hevosilla&catid=14&Itemid=200
- Roivas, M. (2013). Hevosen kuntoutus vaatii aikaa ja paneutumista. (2).
- Roivas, Marianne. (2013). Hevosen kuntoutus vaatii aikaa ja paneutumista. *Hevoset & Ratsastus*(2).
- Saari, K. t. (2007). *Etelä-Karjalan allergia ja ympäristöinstutuutti*. Haettu 18. tammikuu 2016 osoitteesta Mineraalivesi ja suolahuone atooppisen ihottuman ja astman hoidossa: <http://www.ekay.net/wp-content/uploads/Symposium-2007.pdf>

- Saastamoinen, M. (24. toukokuu 2014). *Uusi Hevostalous - Hevosen muuttuva tehtävä ja merkitys*. Haettu 12. maaliskuuta 2016 osoitteesta https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/hankkeet/humanature/KPT-p%C3%A4iv%C3%A4t_uusihevostalous.pdf
- Stall Biskop. (2016). *Stall Biskop*. Haettu 4. helmikuuta 2016 osoitteesta Hinnasto: <http://www.stallbiskop.fi/hinnasto/>
- Stall Biskop. (2016). *Stall Biskop*. Haettu 17. huhtikuuta 2016 osoitteesta Stall Biskop: <http://www.stallbiskop.fi/yhteystiedot/>
- Suomen Asiakastieto Oy. (2016). *asiakastieto.fi*. Haettu 14. maaliskuuta 2016 osoitteesta <https://www.asiakastieto.fi/yritykset/>
- Suomen Eläinfysioterapeutit ry. (2015). *Eläinfysioterapia*. Haettu 10. marraskuuta 2015 osoitteesta Suomen Eläinfysioterapeutit ry: http://www.suomenelainfysioterapeutit.fi/index.php?b=_bb12661a9&p=PhysiotherapyPage&l=
- Suomen hevostietokeskus ry. (s.a.). *Suomen Hevostietokeskus ry*. Haettu 20. maaliskuuta 2016 osoitteesta Suomen Hevostietokeskus ry: http://www.hevostietokeskus.fi/uploads/files/OHJE_J_Verinyytteiden_otto_ja_tulkinta.pdf
- Tilastokeskus. (s.a). *Tilastokeskus*. Haettu 22. maaliskuuta 2016 osoitteesta Yritykset toimialoittain, 2013-2014: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__yri__yrti/020_yrti_tau_102.px/table/tableViewLayout1/?rxid=1c3e96d0-a882-4891-a924-b107503aa79c
- Tingbö, M. (2005). *Termografisk undersökning med samtidig analys av rektaltemperatur, hjärtfrekvens, psykiska reaktioner och specifika blodparametrar av häst som behandlats med vibrationsboxen Vita floor*. Haettu 14. tammikuuta 2016 osoitteesta <http://ex-epsilon.slu.se:8080/496/1/TRYKKFERDIG-3.pdf>
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (s.a.). *Yritys-Suomi*. Haettu 11. helmikuuta 2016 osoitteesta Tallit ja muut eläinsuojat: <http://www.yrityssuomi.fi/web/guest/lupa?id=258309>
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (s.a.). *Yritys-Suomi*. Haettu 11. helmikuuta 2016 osoitteesta Eläinten pitäminen ja tarhaaminen: <http://www.yrityssuomi.fi/web/guest/lupa?id=258318>
- Uutinen, S.
- West, C. (30. Tammikuuta 2012). *Hydrotherapy to Rehabilitate Injuries in Horses*. (The Horse) Haettu 13. Lokakuuta 2015 osoitteesta <http://www.thehorse.com/articles/28618/hydrotherapy-to-rehabilitate-injuries-in-horses-aaep-2011>
- WHD Gård. (2014). *WHD Gård*. Haettu 16. tammikuuta 2016 osoitteesta <http://www.whdgard.fi/>
- Wright, B. (1998). *Ministry of agriculture, food and rural affairs*. Haettu 18. tammikuuta 2016 osoitteesta Artificial Lighting for Mares: <http://www.omafra.gov.on.ca/english/livestock/horses/facts/lighting.htm>

LIITE 1 LOMAKEPOHJA YRITTÄJIEN HAASTATTELUILLE

Hevoskuntoutuskysely

1. Yrityksen nimi

2. Yritysmuoto *

Toiminimi

Osakeyhtiö

Kommandiittiyhtiö

Avoin yhtiö

Osuuskunta

3. Yrityksen perustamisvuosi ja toiminnan aloitusajankohta?

4. Montako henkilöä yrityksesi työllistää vakituisesti? *

Yksi

Kaksi

Kolme

Neljä

Enemmän

5. Millaisia säädöksiä hevoskuntoutuskeskuksen perustamisessa on?

6. Mistä sait tietoa yritystä koskevista säädöksistä?

7. Saitko neuvonta-apua yrityksen perustamiseen? Oliko neuvoista hyötyä?

8. Mitä palveluita yrityksesi tarjoaa?

Kävelytys juoksumatolla
Kävelytys vesimatolla
Infrapunasolarium hoitoja
Suolahuone hoidot
Laserhoidot
Hevoshieronta
Hevosfysioterapeutin palvelut
Kengityspalvelut
Hevosien ajo-/liikutuspalvelut
Eläinlääkärin palvelut

9. Tarjoaako yrityksesi jotain edellä mainitsemattomia palveluita? Mitä?

10. Onko yritykselläsi yhteistyökumppaneita? Käykö yrityksessäsi esimerkiksi ulkopuolisia palveluntarjoajia (hierojia, eläinlääkäreitä, kengittäjiä ym.)?

11. Millainen on yrityksesi toimintaperiaate? Tulevatko hevoset paikalle vain hoidon ajaksi vai tarjoatko samalla täysihoitoa?

12. Millainen on yrityksen nykyinen asiakaskunta? Alan harrastajia vai ammattilaisia?

13. Millaisia hevosia käy pääsääntöisesti hoidossa? Huippuhevosia? Onko asiakkaana enemmän ravureita vai ratsuja?

Hevoskuntoutuskeskuksen yrittäjä

14. Yrittäjän nimi / Yrittäjien nimet

15. Yrittäjänä toimii

Mies

Nainen

16. Yrittäjän / yrittäjien ikä (voit valita useamman, mikäli yrityksessä on useampi eri-ikäinen yrittäjä)

15-24

25-34

35-44

45-54

55-74

17. Mikä on yrittäjän / yrittäjien koulutustaso

Kansakoulu

Peruskoulu

Ammattikoulu tai -kurssi

Lukio tai ylioppilas

Opistotason ammatillinen koulutus

Ammattikorkeakoulu

Korkeakoulu, alemman asteen tutkinto

Korkeakoulu, ylemmän asteen tutkinto

18. Millainen on yrittäjän / yrittäjien kokemustausta?

19. Mistä idea hevoskuntoutuskeskuksen perustamiseen syntyi?

20. Miksi hevosten kuntoutus kiinnostaa?

21. Kerro lyhyesti, mitä hevoskuntoutusyrittäjältä sinun mielestäsi vaaditaan?

22. Mitä mieltä olet hevoskuntoutusalan tulevaisuudesta?

23. Mikä on sinun käsityksesi hevoskuntoutuskeskusten määrästä/yleisyydestä ulkomailla?

LIITE 2. LOMAKEPOHJA TAPAUSTUTKIMUKSEN HAASTATTELUA VARTEN

Case kysely

1. Kerro hieman itsestäsi: ammatti, talli, hevospäärä

2. Mitä hevosia käytät kuntoutuskeskuksessa? (nimi, rotu, ikä, käyttötarkoitus)

3. Mitä tavoittelet hoidoilla kunkin hevosen kanssa?

4. Miten hevosia on kuntoutuskeskuksessa hoidettu? Kuinka usein, mitä hoitoja?

5. Mitä tuloksia on saatu tähän asti? Onko saavutettu tavoiteltuja hyötyjä?

6. Mielipide kuntoutuspalveluiden hinnasta? Onko harrastajillakin varaa?

7. Milloin sinusta kannattaa käyttää kuntoutuskeskusten palveluita?
